

DOXA

ZPRAVODAJ
KATOLICKÉ TEOLOGICKÉ FAKULTY
UNIVERZITY KARLOVY

ROČNÍK 4, ČÍSLO 1, 2017–2018

Modlitba

Obsah

EDITORIAL

Vojtěch Novotný / 1

FOCUS: MODLITBA

Ondřej Salvét – Radek Tichý: *Povolání k modlitbě v církvi* / 2

Josef Bartoň: *Jazyk, kterým se modlíme* / 5

Jan Royt – Marie Opatrná: *Modlitba ve světle umění* / 8

Christian Pšenička: *Zpěv a modlitba* / 11

AKADEMICKÝ ŽIVOT

Kateřina Volfová: *Studentský spolek dnes a kdysi* / 13

ABSOLVENT

Vojtěch Vágai – Marie Opatrná: *#kněžvakci* / 17

Vojtěch Novotný: *Ferdinand Josef Lebner (1837–1914)* / 20

ZA HRANICE

Barbora Špačková: *Benátky* / 23

MINULOST A PŘÍTOMNOST

Hedvika Kuchařová: *Arcibiskupský seminář a výuka teologie v době baroka* / 24

INFORMACE / 26

VZPOMÍNÁME

Stanislav Příbyl: *Jaroslav V. Polc (1929–2004)* / 27

NADAČNÍ FOND ARNOŠTA Z PARDUBIC

Marie Benáková: *Dopis čtenářům* / 28

Petr Megela: *Uvědomil jsem si, co mi fakulta dala* / 28

Doxa: zpravodaj Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy

Číslo a datum vydání: 2017–2018, roč. 4, č. 1, prosinec 2017

Vydavatel: Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy

Redakce: prof. PhLic. Vojtěch Novotný, Th.D. (vedoucí redaktor); doc. PhDr. Josef Bartoň, Th.D.;

PhDr. Milan Pech, Ph.D.; PhDr. Radek Tichý, Ph.D., S.L.D.; David Vopřada, Dr.

Redakční kruh: ThLic. Marie Benáková; Mgr. et Mgr. Lenka Makovcová-Demartini; Mgr. Alice Bartůšková;

PhDr. Ing. Marie Opatrná, Ph.D.

Adresa: Doxa, Thákurova 676/3, 16000 Praha 6, doxa@ktf.cuni.cz

Periodicita: 2x ročně

Grafická úprava: Vojtěch Nedbal podle grafické šablony Otakara Karlase

Tisk: Tiskárna Kleinwächter, Čajkovského 1511, 73801 Frýdek-Místek

Distribuce: KTF UK. Cena: zdarma.

Registrace: MK ČR E 21835; ISSN 2336-5706

Za text jednotlivých článků odpovídají autoři a jejich pohled nemusí vyjadřovat stanovisko KTF UK.

Redakce si vyhrazuje právo dodané rukopisy krátit.

© Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

klade-li tato *Doxa* důraz na modlitbu, pak proto, abychom se věnovali tomu, co jediné je skutečně podstatné: vědomě prožívanému kladnému vztahu mezi člověkem a Bohem.

Vztahu, v němž člověk následuje Ježíše a spolu s ním se obrací k Otci, veden Duchem jejich vzájemnosti, Duchem modlitby (srov. Řím 8,15.26; Gal 4,6). Nikdy nejsme Pánu blíže, než když se modlíme: neseni Božím příklonem k člověku, máme intenzivní, intimní podíl na obrácení vtěleného Syna k Bohu Otci (πρός; Jan 1,2; 1 Jan 1,2). V síle tohoto obrácení *k Bohu* se také můžeme obracet *na Boha*.

Boží Syn je věčně vyslovován Otcem a souvěčně mu odpovídá: sdělují si vzájemnou Lásku, Ducha svatého. Společně také tvoří svět, aby se v něm tato „modlitba“ Trojice díky vtělení Slova uskutečnila zjevným způsobem a aby se tu stala základem modlitby lidské. Náš podíl na modlitbě Ježíše Krista je tak cílem Božího jednání ad extra a eschatologickým završením každého člověka i lidského společenství, jež se takto proměňuje v církev.

„Drama modlitby je nám plně zjeveno ve Slově, které se stalo tělem a přebývá mezi námi. Snažit se pochopit jeho modlitbu prostřednictvím toho, co nám o ní v evangeliu říkají jeho svědkové, znamená přiblížit se k svatému Pánu Ježíši jako k hořícímu keři: nejprve nazírat, jak se modlí, pak naslouchat, jak nás učí modlit se, abychom nakonec poznali, jak naši modlitbu vyslýchá. [...] Nerodí se snad v Kristově učedníkovi touha po modlitbě především z pohledu na modlícího se Mistra? Může se jí tedy učit od Učitele modlitby“ (KKC 2598, 2601).

Mohou nám v tom teologie a další obory, jimž se na fakultě věnujeme, pomoci? Ano, pokud to činíme tak, že se studiem zdokonaluje naše *vnímavost* vůči Pánu, upevňuje *rozhodnutí* být jeho učedníky a roste podíl na Božím *nasazení* pro dobro všech lidí. Kazatelský protiklad mezi studiem a modlitbou je zavádějící. Osvojujeme-li si totiž poznáním faktů a argumentace to, jak vnímali Ježíše Krista ti, kdo nás předcházeli nebo provázeli, pak to jistě *může* být pouhá erudice nebo dokonce pyšná gnósis, ale *má* to být umocnění našeho učednictví, a proto také zdokonalení naší modlitby skrze rostoucí *vědomí* toho, kdo je Ježíš, s nímž se k Bohu obrácíme, kdo je Otec, na něhož se obrácíme, a k čemu nás takto vede Duch lásky a pravdy.

V tomto smyslu lze celou naši fakultu vnímat jako *školu modlitby*. Je sice jistě především místem akademické intelektuální činnosti, tj. poznání a předávání poznatého, ale právě tím má vytvářet předpoklady pro duchovní život a jeho růst: bez toho je všechno její působení marné. Myslím proto, že i pro nás platí slova řehole sv. Benedikta: *constituenda est ergo nobis Dominici schola servitii*, je třeba, abychom zřídili školu služby Pánu. Školu vědomě prožívaného kladného vztahu mezi člověkem a Bohem.

K tomu nás zve i tento časopis, který má být výrazem a nástrojem našeho společenství.

Vojtěch Novotný
vedoucí redaktor

Povolání k modlitbě v církvi

Mgr. Ondřej Salvét, Dr. theol.
(*1974)
fundamentální teologie, kněz

*Modlitba je akt
otevření se člověka
vůči Bohu.
Kdo se takto modlí,
bude schopen nacházet
a uskutečňovat jednotu
v církvi.*

S Ondřejem Salvetem rozmlouvá Radek Tichý

Ondřeji, jsi teolog. Jak se teolog modlí?

Čím více člověk poznává Boha, tím více je jeho modlitba obyčejná. Blaise Pascal prý říkal, že když byl mladý a ještě toho tolik nevěděl, modlil se jako bretaňský sedlák, a nyní, když už leccos nastudoval a zmoudřel, se modlí jako bretaňská selka. Také já se stále znovu a znovu zkouším modlit úplně obyčejně. Samozřejmě na to má určitý vliv, že jsem studoval teologii, ale jádro modlitby je něco samostatného.

Co lze říci o modlitbě a o jejím místě v teologii?

Ve Starém zákoně modlitba vypadá docela bezproblémově, je to rozhovor s Bohem. Dnes, když se řekne, že modlitba je rozhovor s Bohem, tak se proti tomu někteří trochu vymezují, zejména teologové. To proto, že víme, že Bůh nám neodpovídá jako v nějakém interview. Nicméně Starý zákon nás vede k poznání, že Bůh je nám nablízku, že je připraven se s námi setkat. V dnešní době bychom mluvili spíše o tom, že modlitba je čas strávený s Bohem. Už proto, že modlitba nespočívá ve slovech. Slova jsou v modlitbě určitý prostředek. Jde především o to, být s ním, prodlévat v přítomnosti Boží. Také bychom mohli říci, že modlitba je cesta. Cesta, na které člověk objevuje sám sebe, na které musí vyvinout určité úsilí. Není to něco, co bychom si sami vytvořili. Cesta je spíše něco, co nacházíme, co nám Bůh připravil, abychom se k němu mohli dostat.

Jaké je místo modlitby v teologii, to by byla dobrá otázka pro teorii vědy. Teologie se musí modlitbou zabývat, ale protože modlitba je něco velmi osobního, lze ji poměrně obtížně zkoumat vědeckými metodami. Lze uvažovat spíše opačně: modlitba vyvěrá z teologie, teologie inspiruje modlitbu toho, kdo je teologem, v modlitbě člověka se zračí nějaká jeho konkrétní teologie. Měli bychom tedy raději mluvit o tom, jaké je místo teologie v modlitbě. Teologie je pro lidi potřebná, ba nezbytná, ale ne každý jedinec musí být teologem. Ovšem každý musí být orantem, modlícím se. Modlitba je všeobecnější než teologie, a proto spíše než mluvit o tom, jaké místo zaujímá modlitba v teologii, je lépe hovořit o vzájemné interakci a o tom, jak osobní teologie jedince, třeba nevědomá a nerozvinutá, ovlivňuje jeho modlitbu.

Pokud si dobře vzpomínám, Evagrius definuje teologii jako kontemplaci. A kontemplaci dnes chápeme jako druh modlitby.

Podle řeckých filosofů je vrcholem lidského blaha nazírání. Podle pochopení východních církevních otců teologie jistě nazíráním je. Čím jiným by koneckonců měla být? Na Východě postupovali v teologii jinou metodou než my na Západě, byli daleko větší optimisté, pokud jde o proniknutí lidského pohledu na samou Boží podstatu. Teologie ve smyslu akademické vědní disciplíny není přímo patřením na Boha, ale spíše prostředkem patření, lešením. Může se tedy také stát, že lešení zakryje pohled na tvář budovy, kterou obepíná, i když má ve skutečnosti sloužit k tomu, aby člověk došel bližšího, přesnějšího poznání či zrání architektonické tváře té budovy, okolo které se lešení staví. Na jednu stranu nelze popřít, že by teologie měla být nazíráním nebo alespoň úsilím o nazírání a kontemplaci Boží tváře, ale na druhou stranu je jasné, že má spíše povahu nástrojovou. Teologie navíc není jediným nástrojem a asi ani ne nástrojem dostačujícím, abychom vytouženého patření na Boha

Sv. Ildefons v modlitbě při práci,
El Greco, 1597–1603
(zdroj: Wikimedia Commons)

dosáhli. Evagriův optimismus ale ukazuje, k čemu jsme jako lidé povoláni. Kontemplace Boží tváře je něco, k čemu jsme určeni, takže teprve v úsilí o modlitbu člověk nachází svou vlastní tvář. Všechno, co děláme, by mělo k tomu nějakým způsobem napomáhat – a v první řadě teologie.

V liturgických formulích se vyskytuje konkluze „skrze Krista“. Je možné modlit se bez Krista? A je možné modlit se mimo církev?

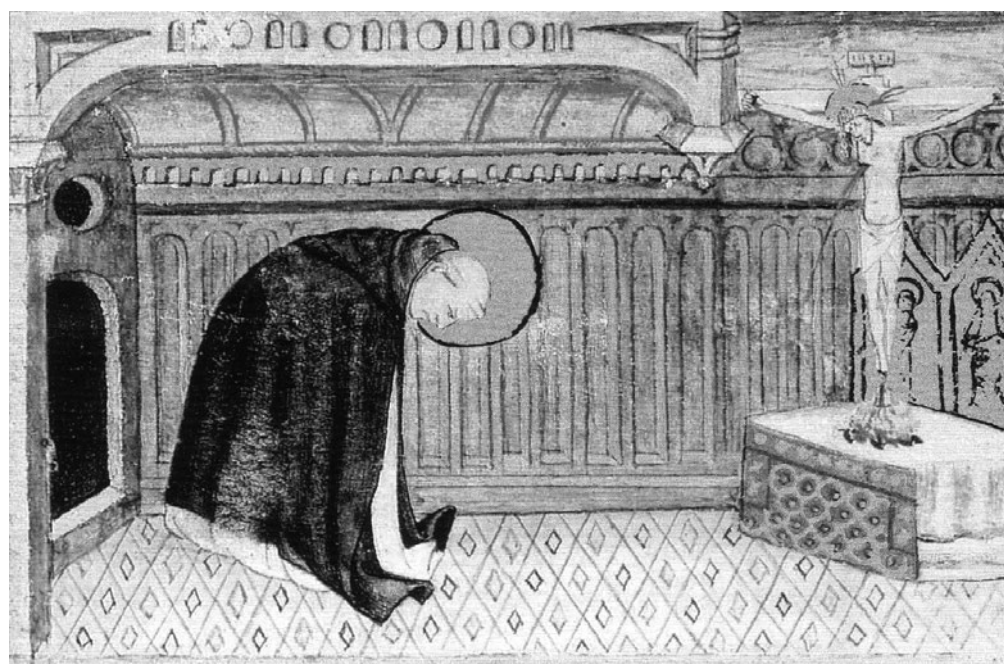
Na otázku, zda je možné se modlit jinak než skrze Krista, lze z křesťanského hlediska odpovědět jediné záporně. Druhá část otázky je daleko komplexnější, protože odkazuje ke vztahu Krista a církve. Já bych přiznal určité propojení s církví každému, kdo se modlí, kdo se chce modlit skrze Krista. A když je někdo, kdo o Kristu neslyšel, a přesto hledá vztah k Bohu a k modlitbě... já osobně bych hledal způsob, jak i tohoto člověka – třebaš předběžně – k církvi přičlenit, protože církev opravdu dýchá modlitbou. Je ale také nutné mluvit o tom, jak je možné se modlit v církvi. Tato otázka totiž není o nic jednodušší. To, že jsme katolíci, neznamená, že se umíme společně modlit. Naopak, máme-li najít nějakou vhodnou formu společné modlitby, jsme často na rozpacích, protože každý preferuje něco jiného.

Může se tedy modlitba stát něčím, co nesjednocuje, ale rozděluje?

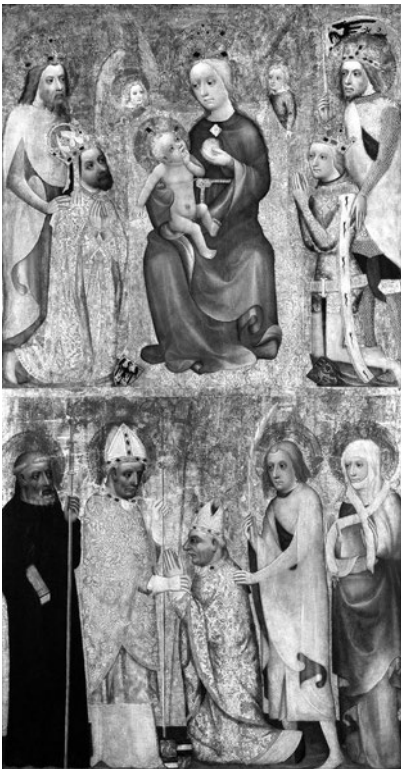
To, co rozděluje, není modlitba, ale různé náboženské formy, které jsou podmíněné kulturně a časově. V dnešní době je těžké vhodné formy modlitby nacházet, protože každý postupuje individuálně, v oblíbě je rozmanitost a často chybí společná motivace. Každý má vlastní modlitební úmysly, ale dohromady je dost obtížné je sjednotit. Určité formy modlitby, které tradičně sloužily ke sjednocení jednotlivců, už tuto funkci neplní. Ale není to tak, že by modlitba rozdělovala.

A co se současným stavem rozmanitosti v modlitbě?

Především bych řekl, že je třeba zachránit tradiční způsoby modlitby ze zajetí starých forem, i když nevím, jak to udělat. Příkladem může být růženec. Zde pomohla tajemství světla a určitý návrat k biblickému základu. A je možné určité znovuobjevení růžence nejen jako celku, ale i toho, z čeho se skládá, což jsou krátké modlitební vzdechy. Myslím také na tzv. modlitbu Ježíšovu, jak ji po vzoru starých mnichů doporučoval kardinál Špidlík a mnozí jiní. Ať už

Modlitba v úklonu, *Novem modi orandi sancti Dominici*, 13. stol.
(zdroj: Wikimedia Commons)

Votivní obraz Jana Očka, kol. 1371
(zdroj: Wikimedia Commons)

člověk říká „Pane Ježíši, smiluj se nade mnou“ nebo „Zdravas, Maria, milostí plná“ – podstatné obsahy v tom jsou. Tímto způsobem také zapojujeme do modlitby svoje dýchání a celkově tělesnou schránku.

Tedy nelze říci, že čím větší rozmanitost v modlitbě, tím větší rozdělení v církvi?

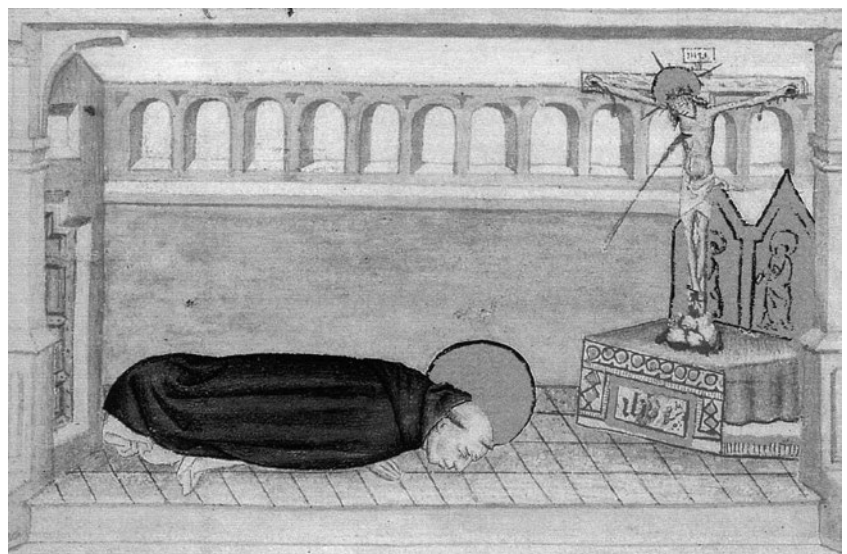
To by nastalo v případě, že by si někdo určitou formu modlitby „zprivatizoval“, tím myslím, použil tuto formu k negativnímu vymezení se vůči ostatním. Snad se to u nás zatím moc neděje. Napadá mne nyní jako příklad modlitební řetěz kolem polských hranic. Mohlo by se stát, že růženec vezmou do ruky ti, kdo zastávají určité politické názory, a tudíž ostatní, kdo je nezastávají, budou naopak růženec odmítat. A spor se nepovede o modlitbu, ale o něco zcela jiného. Doufám ale, že k takovému nedorozumění ve skutečnosti nedošlo.

Působí naopak modlitba sjednocení církve?

Modlitbou to přece začíná a končí. Eucharistie je modlitbou. A jak jinak usilovat o jednotu církve, ať už v církvi samotné nebo i v ekumenickém pohledu, než modlitbou? Je samozřejmě důležitá vzájemná informovanost, odbourávání předsudků, ale bolest rozdělení je ještě něco jiného než nedorozumění. To si nelze zastírat. A má-li být rozkol překonán, tak jedině skrze lidi, kteří se otevrou Bohu, což se děje modlitbou. Jakýkoli akt otevření se člověka vůči Bohu je přece modlitba. I v tomto smyslu je modlitba jedinečným prostředkem k nastolení nebo znovuobjevení jednoty.

V teologii se mluví o hierarchii pravd. Existuje něco jako hierarchie modliteb?

Od doby, kdy nám neznámý génius, skrytý pod jménem Dionýsia Areopagity, zanechal své spisy, víme, že hierarchie je ve všem. Proč by tedy neměla být hierarchie v modlitbě? V evangeliu Ježíš říká: Hleďte napřed Boží království, a všechno ostatní vám bude přidáno (srov. Mt 6,33). To je, řekl bych, velmi drastickým způsobem zjednodušená hierarchie: Bůh anebo nic; jinak řečeno: Bůh, to znamená všechno, a zbytek – to už je jedno. Jak praví Ježíš jinde: Proste, oč chcete, a dostanete, Otec vám to dá, když budete prosit v mém jménu. To znamená prosit, aby se splnila Boží vůle a přišlo Boží království. Vidíme tedy, že na prvním místě hierarchie modlitby je modlit se k Bohu, aby nám dal sebe sama a abychom také my odevzdali Bohu sami sebe. Toto odevzdání se mezi Bohem a duší člověka je naprostý vrchol hierarchie a všechno ostatní je pod tím. V tomto smyslu je snad možné o hierarchii mluvit. Ale opravdu nevím, zda má cenu ještě dále to škatulkovat.

Modlitba v prostraci, Novem modi orandi sancti Dominici, 13. stol.
(zdroj: Wikimedia Commons)

Jazyk, kterým se modlíme

PhDr. Josef Bartoň, Th.D.
(*1966)
staré jazyky, patrologie, laik

V modlitbě se náš jazyk chová do jisté míry specificky.

S Josefem Bartoněm rozmlouvá Lenka Makovcová-Demartini

Vyučujete biblickou řečtinu, staroslovenštinu, zabýváš se dějinami českého biblického překladu. Léta se tedy profesně okolo textů, které s modlením souvisejí, pohybujete. Dá se říci, že by se modlitba z hlediska jazyka vyznačovala něčím zvláštním, specifickým?

Necítím se být expertem přímo na modlitby, ale máš pravdu, pracuji s náboženskými texty, hlavně s českými biblickými překlady, a je jasné, že Písmo je pro křesťanství základním pramenem výpovědi o Bohu, ale také zdrojem, vzorem a inspirací rozhovoru s Bohem – modlitby. Takže většina toho, co se dá říci o zacházení s jazykem v modlitbě, platí obecně pro jazyk v náboženském diskursu. Ale abych se vrátil k Tvé otázce: ano, v modlitbě se náš jazyk chová specificky. Není to totéž, jako když vedeme rozhovor s kýmkoli z lidí. Když oslovujeme Boha, podvědomě respektujeme jakousi „jazykovou etiketu“.

Je table, jak říkáš, „etiketa“ probádaná?

U nás je téma náboženského stylu, respektive češtiny v náboženské jazykové sféře, téměř nedotčené. Zatím je trochu zpracován jazyk biblických překladů (sám jsem na to téma cosi napsal), existuje něco studií k dílčím tématům náboženského diskursu, vím o anglicky psané disertaci z FF UK o přímluvné modlitbě. Je příznačné, že i poslední velká práce zpracovávající českou stylistiku (Jana Hoffmannová a kol.: *Stylistika mluvené a psané češtiny*, Praha 2016) se omezuje na jednověté konstatování, že sféra náboženské komunikace je zajímavá, ale autoři ji ponechávají stranou. Odlišná situace je v zahraničí: zejména v Polsku se náboženský jazyk intenzivně zkoumá už od osmdesátých let 20. století a polské prostředí (a spolu s ním hlavně prostředí německé) se v posledních dvaceti letech výraznou měrou podílelo na vydělení a rozvoji nové subdisciplíny na pomezí lingvistiky a teologie, pro niž se prosadilo trochu nehezké pojmenování *teolingvistika* (*teologická lingvistika*). I slovenští badatelé už podnikli v reflexi náboženského stylu důležité syntetizující kroky (např. Jozef Mlacek: *Stylistické otázky náboženskej komunikácie*, Ružomberok 2012).

Zkoumá se náboženský jazyk jako takový, tedy obecné zákonitosti jeho používání, nebo se spíš zpracovává situace v konkrétním jazyce?

Obojí – to první je reflexe abstraktnější, zasahující do značné míry do hájemsství religionistiky či filosofie jazyka. Mne osobně zajímá druhý, praktičtější pohled, který patří spíš do stylistiky. Zároveň ale konkrétní jevy z oblasti stylu ukazují na to obecné, což uvidíme, až si probereme pár příkladů. Je důležité si uvědomit, že různé jazykové oblasti vykazují specifika v náboženském jazyce. Například Slovensko vyniká silnou religiozitou, ale slovenské náboženské texty nemají ukotvení v národní biblické tradici, slovenský překlad Písma je totiž pozdní záležitostí – celá bible vyšla tiskem poprvé až v 19. století. U nás se naopak překladový biblický text vyznačuje úctyhodnou tradicí: čeština má veliké množství překladů, první kompletní bible vznikla již v polovině 14. století. Jazyk bible se tím pádem vícekrát podílel na formování náboženského stylu. Dodám, že bible u nás od středověkých počátků utvářela dokonce podobu spisovného jazyka vůbec, včetně silného vlivu jazyka Bible kralické při nové kodifikaci češtiny za obrození.

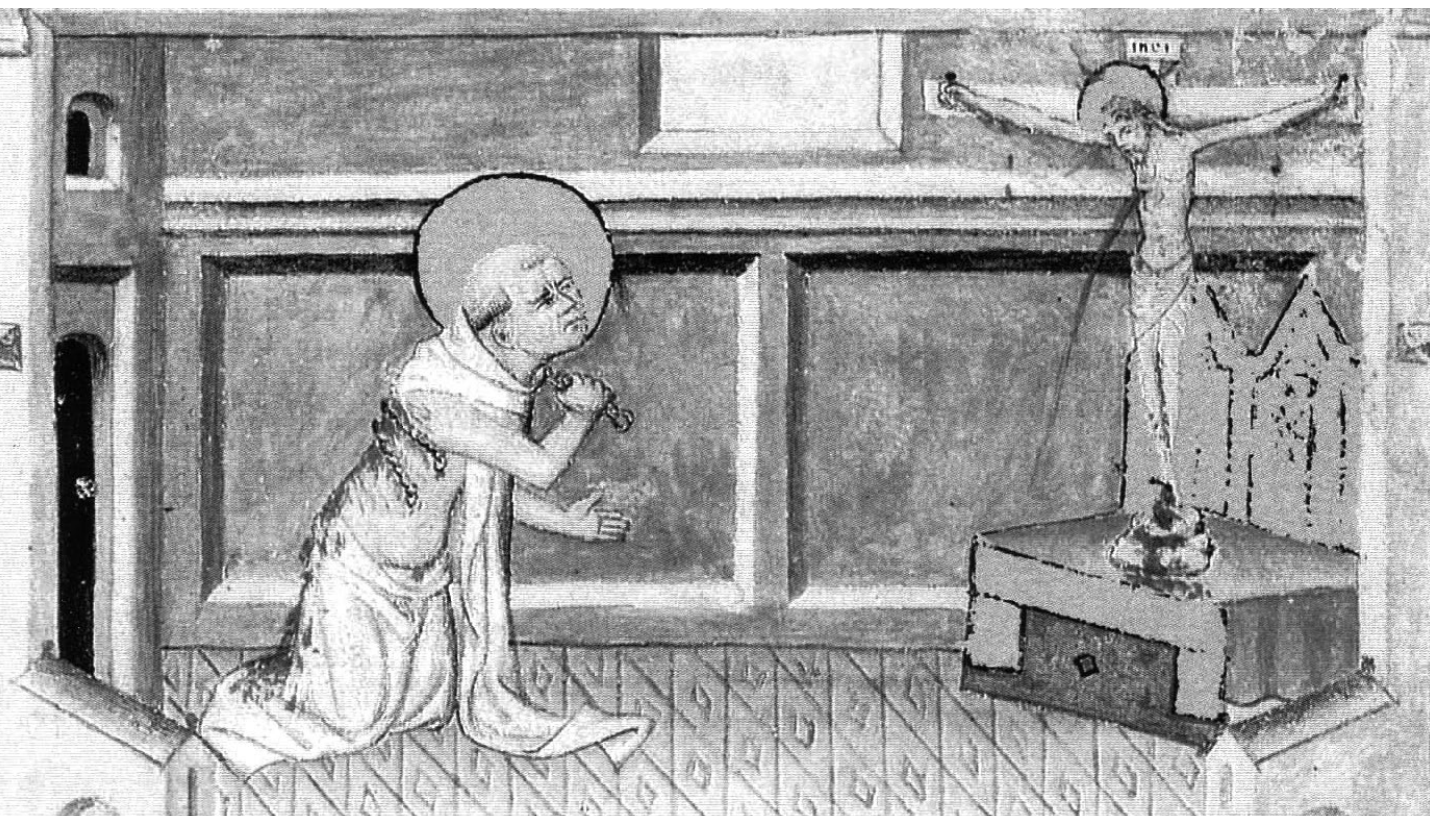
Jak je to s tradicí křesťanské modlitby u nás?

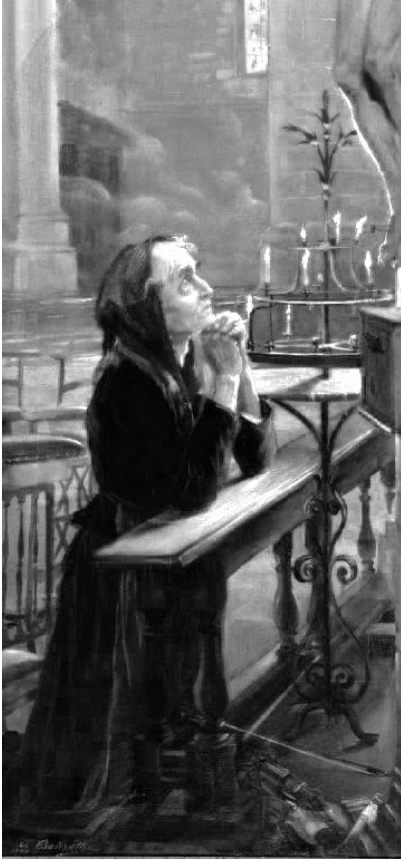
První křesťanské texty, které se misionáři snažili mít přeložené do místního jazyka, byly Desatero (rámec pro etiku), Krédo (pro věrouku) a Otčenáš (základní modlitba). Otčenáš byl do jazyka našich slovanských předků přeložen jistě už v dobách nejstarších misí z Frank či ze severní Itálie, již ujatý text byl pak integrován do monumentálního misijního díla Konstantina a Metoděje. Ti dali Slovanům srozumitelný text celého Písma s modlitebními vzory v žalmech, kantikách a dalších textech, jež byly lidu k dispozici zejména ve srozumitelné liturgii. Tato srozumitelnost byla v nerománské Evropě něco jedinečného (románské národy jakžtakž rozuměly obvyklé latině). Pro naše předky to muselo být i v psychologickém smyslu nesmírné požehnání: sakrální užívání jazyka, v němž myslíme a prožíváme (staroslověnština byla chápána jako prestižní, „vysoká“ varianta mluveného jazyka), je zkrátka otevření cesty k možnosti hodně osobní komunikace s Bohem. I po násilném zániku slovanské liturgie v Čechách kolem roku 1100 zůstalo povědomí, že je normální s Hospodinem komunikovat ve srozumitelném jazyce. A to patrně přispělo i k velmi ranému převedení bible do češtiny (staročeština byla prvním ze středověkých živých nerománských jazyků s kompletní biblí). Obliba bible a biblí motivovaných modliteb ještě vzrostla za husitství, utrakvismu a v jednotě bratrské, a neustala ani po rekatolizaci, připomeňme si jen oblíbené „staročeské roráty“. Silná tradice srozumitelné formalizované křesťanské modlitby má tedy u nás délku skoro dvanácti staletí.

Mluvíš o srozumitelné modlitbě, a hned mě napadá Otčenáš a slovo, které každý zná, ale ne každý mu úplně rozumí: vezdejší.

Máš pravdu, tady se projevuje zajímavá tendence charakteristická pro sakrální diskurs. Totiž malá flexibilita, extrémní konzervativnost, petrifikovanost formalizovaných textů – když už se jednou dostaly do „ohrádky posvátného okrsku“, ani církevní autorita si netroufá je měnit, přestože srozumitelnost se během času zhorší, posune se jazyková norma nebo se dokonce zkeslí význam. Příkladem je právě výraz *vezdejší*: původní slo-

Modlitba s kajícími skutky, Novem modi orandi sancti Dominici, 13. stol.
(zdroj: Wikimedia Commons)

Modlící se žena, Auguste Bourotte, 1897
(zdroj: Wikimedia Commons)

vo *vežďajší* znamenalo „vždy, každodenně jsoucí k dispozici“. Časem se díky hláskovému zkomolení začalo chápat ve smyslu „zdejší, pozemský, obvyklý“, jako by pocházelo od slova *zde* (nikoli *vždy*). Nebo jiné místo: *zřav nás od zřého* obsahuje dnes chybnou vazbu u slovesa *zřavit* (nemělo by mít u sebe předložku *od*) – možná tu jde o echo staroslověnského slovesa *izřaviti*, které mělo význam „vysvobodit“ a pojilo se s předložkou. Do třetice: oblíbená píseň Antonína Dvořáka *Bože, před Tvou velebností* obsahovala pasáž *přijmi dary věnované, / které se tu promění / v tělo a krev Syna tvého, / jak on zřejmě přikázal*. Dvořák tomu rozuměl „jak on nepochybně přikázal“ (*zřejmě* je od adjektiva *zřejmý*). Ale já jako malý kluk jsem slůvko *zřejmě* pochopil jako „asi“, „možná“ (tak moc se jeho význam od 19. století posunul!), a nějakou dobu jsem byl v dobré víře nakloněn nekatolickému, heretickému pojetí spíš jenom symbolické přítomnosti Krista v Eucharistii! Teprve později došlo v novém kancionálu k úpravě textu na jednoznačné *jak on sám to přikázal*. Mimochodem, je to krystalická ukázka platnosti hesla *lex orandi – lex credendi*, které upozorňuje na důležitost správnosti a průzračnosti textu často se opakující formalizované modlitby, protože spoluvytváří věroučné náhledy toho, kdo se modlí.

Ještě nějaké příklady jeví typických pro jazyk modlitby?

V oblasti *sacrum* je charakteristická snaha o povznesenost, svátečnost, důstojnost jazyka, kterým se obracíme k Bohu. Máme tendenci, dokonce i v neformální modlitbě, modlit se *spisovně*. A nejen v modlitbě, vůbec upřednostňujeme spisovný jazyk, pokud se dotýkáme sakrálna. Dokonce třeba „přepneme“ jazykový kód z nespisovného, obecného na spisovný. Například vyprávíme o výletě: *Byli sme v takový začouzený hospodě na vobědě a pak sme došli k románskému kostelíku svatého Petra, kde zrovna byla mše svatá*. Přepili jsme do spisovné, částečně knižní variety češtiny, začali jsme používat spisovné koncovky adjektiv, inverzní slovosled.

V modlitebním jazyce, a opět leckdy i v modlitbě spontánní, narážíme také na zvláštnosti původem z jazyka biblického, např. semitismy, které prosákly do biblických překladů třeba i přes řečtinu a latinu. Typické je třeba rozšíření sématického pole předložky *v* směrem k významu sociativnímu („s“): *dej, ať stále žijeme v Kristu*.

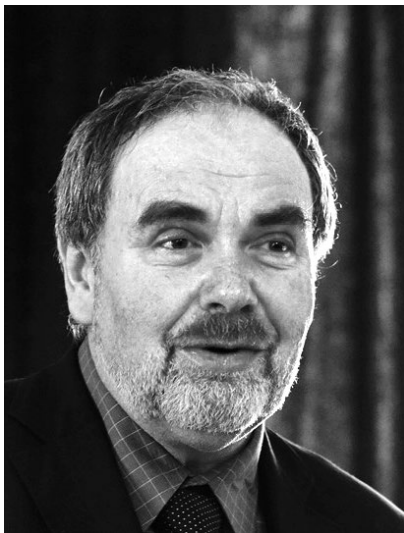
A co užívání úplně cizího jazyka? Příznám se, že někdy mám při modlitbě tendenci přepnout na jiný jazyk, latinu nebo dokonce řečtinu.

Ano, i užívání speciálního „sakrálního“ jazyka lze vyvodit z obecného lidského tendování k tomu, aby jazyk modlitby byl jiný, nevšední. Sem tam to ale vede i k výstřelkům, kdy je člověk fascinován užíváním latiny při liturgii či v dalších formalizovaných modlitbách, přestože textům téměř nebo vůbec nerozumí. Nakonec „tajemná latina“, spolu s formulovitostí, k níž modlitby jako žánr také tíhnou, se stala spontánní inspirací i pro mnohé folklorní texty, které jsou více či méně založeny na „lidové magii“, tedy na určitém „lechtání posvátnem“. Liturgická, modlitební latina, respektive její zvuková nápodoba, probleskává ve formulovitých říkadlech a rozpočítadlech (*enyky benyky klinky bé, ábr fábr domine*) i v refrénech lidových písní s „tajemnými slovy“ (např. *jemine, domine, masopust pomine*; v jedné moravské koledě se v každé sloce opakuje zkomolenina *rexem domina*, ale také *leluja*, což mnohem spíš než „lilie“ je ohlas „tajemného“ kostelního *aleluja*).

V souvislosti s tímto úsměvným kroucením „latiny“ je možná na místě si opět vděčně vzpomenout na Cyrila s Metodějem a jejich nesamozřejmý dar Slovanům – možnost modlit se krásně a zároveň s plným porozuměním.

Inspirativní popovídání v mnoha směrech, díky!

Modlitba ve světle umění

prof. PhDr. Ing. Jan Royt, Ph.D., DSc.
(*1955)
dějiny umění, laik

*Každá doba
si musí najít patřičný
výraz úcty a modlitby.*

S Janem Roytem rozmlouvá Marie Opatrná

Spojení modlitby a uměleckého projevu je běžná věc. Křesťanské kostely jsou někdy natolik plné umění, že se může vytratit ona posvátnost, díky které toto umění vzniklo. Kde však můžeme nacházet počátek samotného propojení modlitby a umění?

Úcta vzdávaná Bohu nebo osobám svatým, blahoslaveným či ctihodným má svůj vývoj. Ten můžeme sledovat od antiky přes židovské náboženství až ke křesťanství. Z antiky známe také konkrétní formy modlitby. Homér v *Iliadě* a *Odyseji* líčí, jak kněz Láokoón, když chtěl zamezit, aby byl vtažen kuň do Tróje, vztáhl ruce k nebesům. A právě to je gesto prosby, které převzalo rané křesťanství a které dnes označujeme za gesto oranta. Vztahujeme ruce vzhůru a jakoby stahujeme nebesa k zemi. Spojujeme se takto s nebem – rukama, ale i zrakem. To je jedna z nejstarších forem modlitby. Zkrátka, řada křesťanských motivů, námětů a obyčejů je vlastně transformací antické symboliky. Vazba antiky a raného křesťanství je mnohem silnější, než se původně myslelo.

Modlitební postoj samozřejmě souvisí s kulturou a společností. To je vidět také na tom, že se záhy odděluje způsob bohopocty na Východě a na Západě. A nejedná se pouze o postoj úcty k Bohu, ale také o vztah vyššího k nižšímu a opačně. Protože stejně jako vyjadřujeme úctu Bohu, projevujeme i úctu těm vyšším ve světské oblasti. To je krásně vystiženo v systému západního světa, kde je každý služebníkem. Papež je služebník služebníků Božích. I on slouží Bohu a vzdává mu úctu. Ze Starého zákona víme, že v Chrámu byla Bohu vzdávána pocta i gesty. Ta potom pronikala i do výtvarného umění. Aby tedy člověk vnímal dílo správně, musí význam gesta převzít z toho kulturního kontextu, ve kterém dílo vzniklo.

Vraťme se ještě ke gestu oranta v raném křesťanství, v němž mohl být zpodobňován muž i žena. Někdy je považováno za *signum crucis*, znamení kříže, protože tento postoj připomíná ukřižovaného Krista. To už je ale rozvinutější interpretace. Kristus řekl „Vezmi na sebe svůj kříž a následuj mě“ (Mk 8,34). Prostřednictvím tohoto gesta tedy dochází ke ztotožnění se s Kristem, s Kristem ukřižovaným.

Tyto projevy modlitby tedy můžeme vnímat nejen jako umělecké dílo, ale i jako historický pramen poznání.

Přesně tak. Proto existují knihy o teorii gest, například středověkých. Musíme je brát opravdu vážně. Souvisela navíc i s rétorikou. Pokud kněz pronášel kázání do prostoru rozsáhlé baziliky, musel svůj projev nějak zdůraznit. Nebyly mikrofony, všechno musel zvládnout hlasem. Ten ale doprovázel gesty. Podobně jako se domlouvají němí, také kněz doprovázel každé slovo nějakým gestem. A lidé je znali a rozuměli jejich obsahu.

A jakou další formu projevu umění je možné nalézt v umění a jeho dílech?

Jak již bylo řečeno, na Západě je každý služebníkem. Rolník nižšího šlechtice, nižší šlechtic vyššího šlechtice, ten krále. Takže v těchto vztazích je vždy vzdávána určitá úcta. V tomto případě pokleknem. Také toto gesto se později připojilo k úctě vůči Hospodinu, kde však bylo dále rozvinuto. Když vzdáváme úctu vyššímu – králi, tak jenom poklekneme. Ale Boha navíc ještě prosíme. Proto se k pokleknutí přidaly sepnuté ruce. Vzniká tak dvojitý aspekt této formy modlitby. Pokleknutí jako vyjádření úcty a sepnuté či zdvižené ruce jako výraz prosby.

Úcta se projevuje i jinými způsoby. Na Východě je to tzv. proskineze, při které člověk leží na zemi a dotýká se jí čelem. Tím je vyjádřena bázeň před Hospo-

Modlitba v pokleku a ve stoje, Novem modi orandi sancti Dominici, 13. stol.
(zdroj: Wikimedia Commons)

dinem, určitý strach. Můžeme také připomenout židovský projev úcty. Když Mojžíš stál před hořícím keřem, Hospodin mu poručil, aby si zul opánky. Mojžíš tedy projevils úctu ne tím, že padl na zem, ale tím, že stál v pokoře, se zutými opánky. Protože místo, kde se zjevuje Hospodin, je svaté. U těchto forem modlitby, jak u pokleku, tak u proskineze, je třeba také zmínit, že člověk z těchto pozic jinak vnímá okolí, obrazy, sochy. Dostává se do jiného zorného úhlu, a to byl záměr. Protože středověký obraz měl být vidět (*videre*) a uctíván (*adorare*).

Jedním z nejznámějších obrazů, které zpodobňují klečící a prosící postavu, je votivní obraz Jana Očka z Vlašimi. Zde jsou však kromě pokleku panovníka zaznamenány další projevy úcty a modlitby. Jak se tato umělecká vyjádření dají interpretovat?

Přesně tak, na tomto obraze je ona úcta krásně vyjádřena. Dále tam můžeme vidět i hieratickou perspektivu. Panna Maria sedí na trůnu. Ona je zde nejvyšší vládkyně. V jejím klíně trůní moudrost Otcova – Kristus. A tu vzývají stejným způsobem jak panovník, tak arcibiskup. Světci jsou na obraze vyobrazeni stojící, protože jsou blízko trůnu Božího. Někdy však můžeme vidět, že bytosti spočívající na nebesích uctívají Boha podobným způsobem jako lidé. Podle pravoslavné liturgie se totiž to, co se odehrává na nebesích, odehrává na zemi při svaté liturgii. Zde tedy vidíme důležité prvky úcty, která není nic formálního. Jedná se o přirozený lidský projev. Před kým mám úctu, tomu chci úctu vzdát.

*Napsal jste knihu *Obraz a kult v Čechách*. Zde je úcta a umění svázáno s milostnými sochami a jejich uctíváním. Je to člověk dnešního světa schopen vnímat tak, jak to bylo zamýšleno například v baroku? Tebdy se úcta projevovale například procesími. Může však tento rozměr vzít za svůj i současný člověk?*

Já si myslím, že ano. Jedná se skutečně o tradici raně křesťanského původu, kdy se lidé dotýkali ostatků. Nejprve prostřednictvím šátků, které si poté odnášeli domů. Zde je důležitý onen přenos toho *sacra* – posvátna. Je tam hluboké propojení se sochou či obrazem. Já osobně jsem tradiční katolík a v toto věřím. Člověk si ale musí uvědomit, že neuctívá sochu, ale skrze sochu uctívá Pannu Marii. To je ten prvek *representatio* – zastoupení. Neklaním se soše Panny Marie Svatohorské, ale uctívám Pannu Marii, která je zpodobena do sochy Panny Marie Svatohorské. To je pravá podstata této úcty.

Nyní jsme mluvili především o milostných sochách barokních. Jak je to ale v současnosti? Vznikají nové milostné sochy?

Ano, vezměme si například poutní místa Fatimu nebo Lurdy. Zde se uskutečnila zjevení Panny Marie. A následně vznikly sochy určitého typu – Fatimská Panna Maria, Panna Maria Lurdská, které jsou již ustáleny. Zjevení byla a budou.

Orantka, Priscilliny katakomby, 3. stol.
(zdroj: bbc.com)

Modlitba v den Očištvání Panny Marie,
Marianne Stokes, asi 1901
(zdroj: Wikimedia Commons)

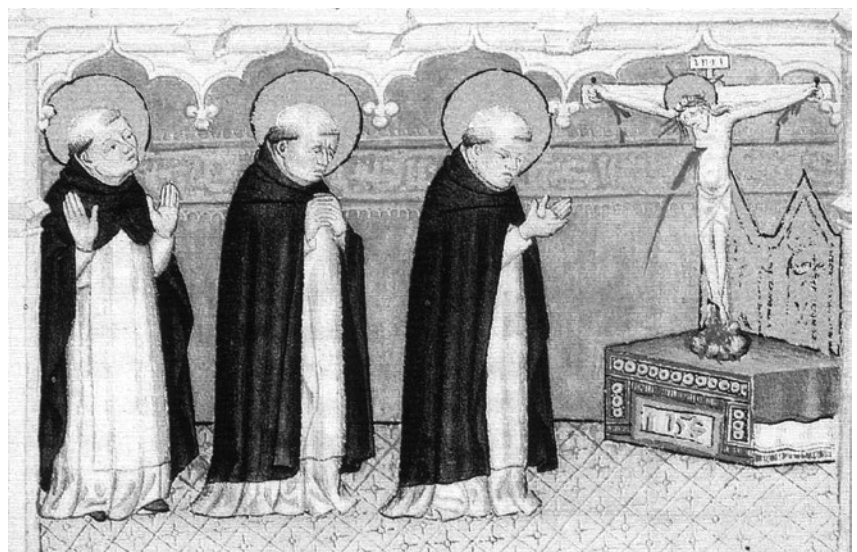
Nesmíme tedy tuto zázračnost z církve vyřadit. Je to součástí víry i reality. A je v tom obsažena i určitá naděje. Stále jsou nemocní, kteří věří, že je Bůh uzdraví. A ona ta zázračná uzdravení jsou. Ponechal bych tedy tuto zázračnost a onu úctu k zázrakům i k jejich následným uměleckým zhmotněním.

A pokud mluvíme o nových uměleckých dílech, nejen o milostných sochách, ale i o dílech liturgických, jaká je správná cesta? Má vzniknout výběrová komise, nebo by mělo být vše pouze na umělci?

Myslím, že když je dílo určeno do sakrálního prostoru, tak platí „zadání patří otcům, provedení umělcům“. Umělecké dílo do chrámu by měl vytvářet vynikající umělec. Ale i on by si měl být vědom, že musí splnit to, co kdysi napsal sv. Tomáš Akvinský. V díle musí být *claritas* – jasnost a *consonantia* – soulad. Je tedy třeba, aby byly splněny ty podmínky, které odpovídají prostoru. I abstraktní dílo má být srozumitelné. Liturgické dílo slouží při liturgii, a má tedy i svou užitnou hodnotu. Kalich se musí vyrobít tak, aby se dal vzít do ruky. Nesmí být z forezních materiálů, aby se víno do nich nevsáklo atd. To jsou všechno požadavky, které jsou již předem dané. Ale samo umělecké ztvárnění už může patřit umělci. Například vznik nového oltáře musí být diskutován liturgickou komisí, samotný umělec nemusí mít vždy všechny potřebné znalosti. Dnes se požaduje menza čelem k lidu. Proto musí splňovat určité parametry, aby správně sloužila. Ale samotná symbolika oltáře je již v umělcových rukou.

Pokusme se nyní oprostit od hmotných projevů modlitby. Mířím tím ke klášteru v Novém Dvoře v západních Čechách. Zde je hlavním prvkem světlo. Uměleckého projevu tu najdeme velmi málo, jedná se především o architekturu. Jak poblížíte na tento projev transcendentna?

Žijí zde trapisti, reformovaní cisterciáci. Jejich kláštery byly založeny na hře světla a temnoty a v chrámu mohla být pouze socha Panny Marie. Krásně je to vidět na stavbách, kde jsou pouze tři okna a světlo, které jimi proniká, se spojuje na oltáři. Nebo můžeme zmínit Santiniho dílo a jeho rytmizace světla. To je hluboká tradice, která odráží biblický citát „Já jsem světlo světa“ (Jan 8,12). Nebo jiný úryvek: „Ty jsi moje světlo, Hospodine“ (2 Sam 22,29). Světlo zde zastupuje Krista, jak v citátech, tak i ve zmiňované architektuře. Ticho, modlitba, naslouchání, světlo a temnota, to jsou věci, které se v tomto trapistickém klášteře krásně spojují, a mě to fascinuje. Každá doba si musí najít ten patřičný výraz úcty a modlitby. Nemůžeme jít pouze prostřednictvím historismů a stále se ohlížet zpět. Jak se vyvíjí společnost, musí se vyvíjet i liturgie, i zbožnost. A díky tomu i sakrální prostor.

Modlitba s různými gesty, Novem modi
orandi sancti Dominici, 13. stol.
(zdroj: Wikimedia Commons)

Zpěv a modlitba

CHRISTIAN MARTIN PŠENIČKA

Mgr. Mag. Christian M. Pšenička,
Dipl. um.
(*1979)
liturgická hudba a zpěv, kněz

*Boží lid kráčí dějinami
a na této cestě tryská
hudba a provází ji zpěv.*

„Kdo zpívá, dvakrát se modlí!“ Známy citát připisovaný sv. Augustinovi vytane na mysl jako první, uvažujeme-li o vztahu modlitby a zpěvu. Latinská verze „quis bene cantat, bis orat“ klade v onom „bene, dobře“ pedagogický důraz na kvalitu. Zpívej Bohu s uměním!

Zastavme se nejprve u zpěvu a přirozeně rozvíjeného vztahu k hudebnosti. Když Charles Burney, významný hudební vědec, procházel v 2. polovině 18. století naší zemí, zanechal ve svém díle slavný citát „Čechy konzervatoř Evropy“. Slyšel totiž zpívat lid pracující na poli písně (nejspíš náboženské) ve čtyřhlasu – se správnou harmonií! Otto A. Tichý, varhaník svatovítské katedrály, v 1. polovině 20. století konstatoval, že žijeme v době „hudebního malomocenství“... Vzpomínám na vyprávění o mé babičce, která při dojení krav vždy zpívala. Její repertoár tvořily písně k Panně Marii. Myslím, že tím nechtěla zvýšit dojivost dle Troškova filmu *Slunce, seno...*, ale posvěcovala chvíle manuální práce tím, co bylo jejímu srdci blízké: písní a modlitbou. Naše doba aktivní hudební tvořivost příliš nerozvíjí, žijeme v době „zahlušené“, povětšinou i v hudebním slova smyslu konzumujeme a náš hlas se často nedostává z „mluvní polohy“.

Přítom hudba a zpěv jsou prostředkem vyjádření, jsou spjaté s podstatou lidské přirozenosti. Rozvíjejí schopnost komunikace, dávají průchod emocím a mají schopnost strhnout nebo vyladit nitro, formovat srdce. Náš život je utvářen rytmy: nádech a výdech, tlukot srdce, aktivita a odpočinek, napětí a uvolnění. Zvuk nás provází už v prenatálním období... Zpívající člověk neužívá pouze hlasivky, ale aktivizuje celé své tělo. Rezonuje, je doslova hudebním corpusem – ozvučnou nejvznešenějšího hudebního nástroje na této zemi, lidského hlasu. Terapeutický rozměr zpěvu krásně vystihuje švédsko-dánské hudební filmové drama *Wie im Himmel* od režiséra Kaye Pollaka. Stejně jako jsme budováni v lidství výchovou – učíme se řeči, sociálním návykům apod. –, rozvíjí se, anebo také ne, od útlého věku komunikační kanál či dovednost jménem zpěv. Modlitba je pro mě dýchání duše, setkání v bázni s Něhou a Velkorysostí, „důvěrný rozhovor s tím, o kterém víme, že nás miluje“ (sv. Terezie z Avily). Stejně jako jsou věci, o kterých se běžně bavíme s blízkými, i s Pánem sdílíme všední „života běh“. Někdy ale prožíváme události, o kterých se těžce mluví, např. bolest ze ztráty, vztah lásky... A jsou skutečnosti, o nichž se nedá mluvit vůbec. Slova na ně nestačí, neumíme je vyjádřit. „O čem nelze hovořit a zároveň se nesmí mlčet, o tom je nutno zpívat.“

Zpívaná modlitba je intenzivní projev člověka, který pozdvihuje své srdce k Bohu. Do takto rezonující modlitby lze vložit disonance zápasů, smutků, bolesti nebo dát průchod vibrujícímu vděku, radosti, chválám a jásotu. „Čekali ode mě hudbu nasládlou, mlžně mystickou a hlavně ukolébavající. Ale pravdy víry jsou naopak otřesné. Myslíte snad, že žaltář vypráví o věcech mlhavých a líbezných? Žaltář bouří, sténá, vykřikuje, úpí, velebí, jásá, znova a znova“ (Olivier Messiaen).

Boží lid kráčí dějinami a na této cestě tryská hudba a provází ji zpěv. „Myslím, že lze lokalizovat tři ‚místa‘, odkud pramení hudba. Prvním jejím zřídlem je zkušenost lásky. Když jsou lidé uchváteni láskou, otevírá se jim jiná dimenze bytí, nová velikost a širší reality. A nabádá také k novým způsobům vyjadřování. Druhým pramenem hudby je zkušenost smutku, dotek smrti, bolesti a existenciálních propastí. A nakonec třetím místem původu hudby je setkání s tím, co je božské. Dimenze naprosto jiná a naprosto velkolepá – vzbuzuje v člověku nové způsoby vyjadřování“ (Benedikt XVI.).

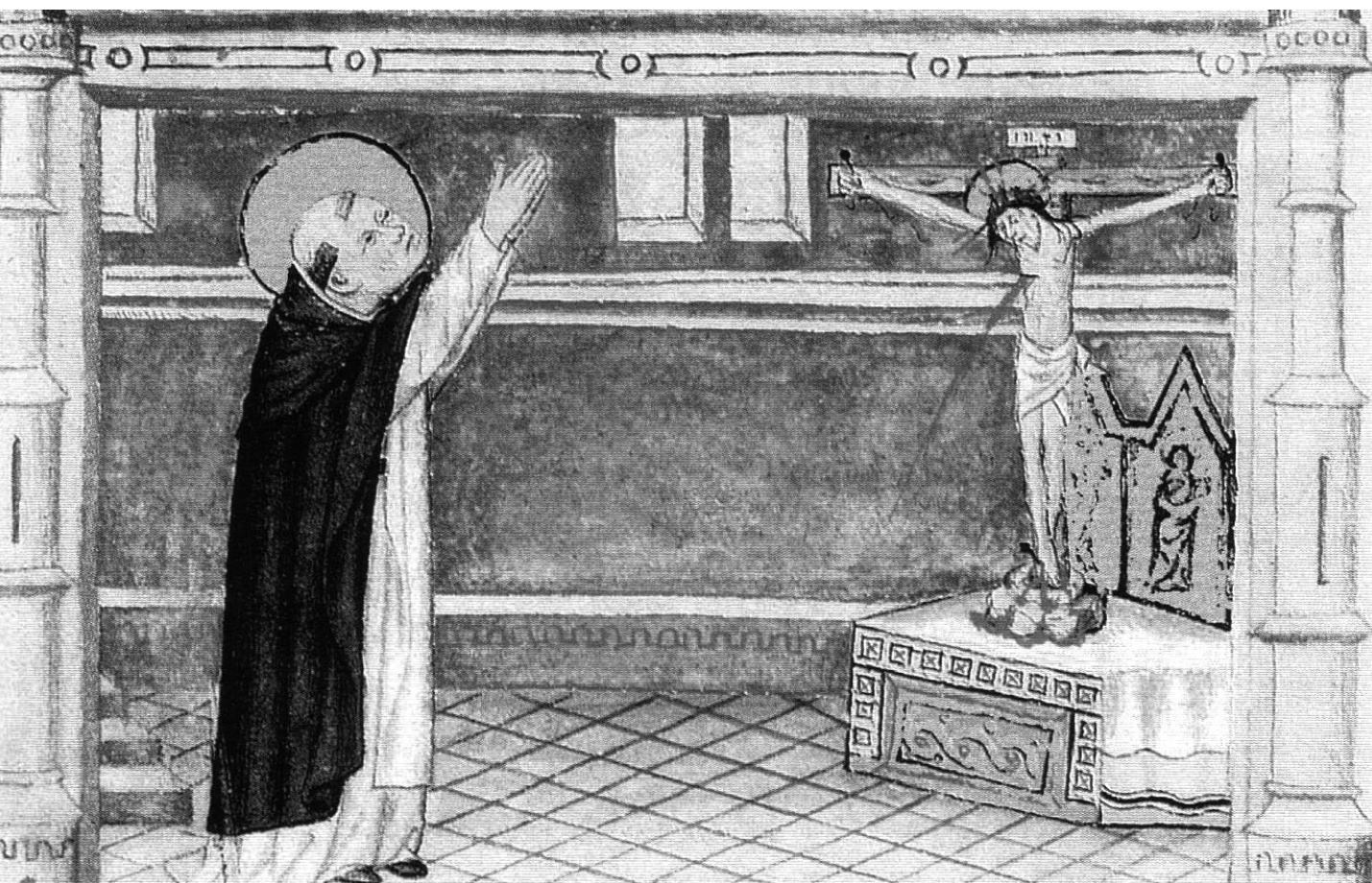

Modlitba zpěvem, Žaltář Jeana de Berry,
14.–15. stol.
(zdroj: Wikimedia Commons)

Modlitba se vztaženýma rukama, Novem
modi orandi sancti Dominici, 13. stol.
(zdroj: Wikimedia Commons)

Po přechodu Rudého moře „zpíval Mojžíš a synové Izraele Hospodinu“ (Ex 15,1). „Trubači a zpěváci hráli a zpívali zároveň, aby Hospodinova chvála a oslava zněla jednohlasně; když se začalo hrát na pozouny a cimbály a jiné hudební nástroje, chválili Hospodina, protože je dobrý a že jeho milosrdenství je věčné“ (2 Kron 5,13). Zpíval i Ježíš, když v Nazaretu vešel do synagogy a přednášel (kantilace) zpěv proroka Izaiáše. Při poslední večeři se zpíval tzv. velký halel (žalmy 113–118). I prvotní církev je nabádána: „s vděčností v srdci oslavujte Boha žalmy, chválami a zpěvem, jak vám dává Duch“ (Kol 3,16). „Zatím v tomto pozemském čase – naše obřady, pokusy o zbožnost, zpěvy apod. – pouze ladíme své nástroje! Ladění v orchestru může být samo o sobě příjemné, pouze však pro ty, kteří mohou, třeba jen málo, předjímat symfonii. Naše nejposvátnější rituály jsou, právě tak jako ladění, příslibem, a nikoliv vlastním koncertem“ (Clive S. Lewis). Ale už dnes začíná zpěv vítězné písně Beránkovy (Zj 15,3), které se učíme jako Boží melodii svým vyladováním do harmonie Pravdy, Krávy, Ušlechtilosti.

Moje babička nebyla „sólo zpěvačka“, ale ráda nechávala promlouvat své nitro zpěvem. „Čím srdce přetéká, tím ústa hovoří.“ Otevřít či nalézt tento druh komunikace je úkolem v přirozeném i nadpřirozeném běhu života člověka. Svátý Augustin nás inspiruje ke zpívané modlitbě plné Ducha: „Zpívejte mu novou píseň, zpívejte mu dobře. Každý ať se ptá, jak on sám zpívá Bohu. Zpívej mu, ale ne falešně. Nechtěj urážet jeho sluch. Zpívej dobře, bratře. [...] Jenže, za jakých okolností by sis vlastně mohl osvojit umění zpěvu natolik elegantně, abys v ničem nevadil tak dokonalému sluchu? [...] Zpívej ‚s radostným jásotem‘. Dobře zpívat Bohu znamená radostně plesat. V čem to spočívá? Je třeba pochopit, že slovy nelze vyjádřit vše, o čem zpívá srdce. Když se lidé, kteří si zpívají při žních, při sklizni vína či při jiné podobně okouzlující činnosti, dají do radostného jásání svými zpěvy, jsou jakoby přeplněni takovou radostí, že ji nejsou schopni popsat slovy, odvracejí se od slabičných slov a vydávají zvuky radostného jásotu. Jásot je zvuk dávající najevo, že srdce zakouší pocity, jež nelze vyjádřit. A komu se takový jásot líbí více nežli nevyjádřitelnému Bohu? Nevyjádřitelný je ten, koho nemůžeš vyjádřit: a jestliže ho nemůžeš vyjádřit, a přitom nemáš právo mlčet, co ti zbývá, než abys jásal, aby se srdce radovalo beze slov a aby nesmírnost tvé radosti neomezovaly slabiky? ‚Zpívejte mu dobře a s jásotem‘“ (En. in Ps. 32II, 8).

Studentský spolek dnes a kdysi

Studenti drží při sobě. Sdružování studentů ve spolcích, jednotách a kruzích vždy bylo, je a bude nedílnou součástí akademického života. Bohatá historie studentských spolků, táhnoucí se napříč českými dějinami, svědčí o krásných a naplněných studentských letech mnoha posluchačů vysokých škol. Pojďme se nyní společně podrobněji podívat na historii spolkového života na naší Katolické teologické fakultě.

Spolek kdysi

Období národního obrození a doba bezprostředně po něm byly velmi příznivé pro rozvoj (nejen) studentských sdružení. V roce 1877 byla na Velehradě založena Literární jednota Růže Sušilova. Toto volné sdružení českých, moravských a slezských bohoslovců, pojmenované z úcty k obrozeneckému teologovi Františku Sušilovi jeho

foto: K. Nechvílová

foto: K. Nechvílová

foto: K. Nechvílová

jménem, vzniklo především s myšlenkou pokračovat v jeho stopách. Hlavním záměrem zakladatelů Růže tedy bylo, aby se mladí bohoslovci věnovali, v duchu sušilovského národního a církevního obrození, především vydávání dobrých knih v českém jazyce. Společným počinem bohoslovců pak byl časopis *Museum*, ve kterém vycházela jejich literární díla a také zprávy o fungování jednotlivých bohosloveckých seminářů a jednot. První *Almanach* s výběrem těch nejlepších prací z per bohoslovců spatřil světlo světa v roce 1885. Členové Růže se také pravidelně scházeli na schůzích, vzdělávacích setkáních a sjezdech, během nichž se konaly zajímavé přednášky s pestrým tematickým zaměřením.

Ačkoli se Růže Sušilova rozvíjela v různých městech s nadšením sobě vlastním, v Praze dlouho neměla své zastoupení a teprve v roce 1886 došlo po mnoha intervencích k založení pražské odnože. Mezi její velmi aktivní členy patřil i Antonín Podlaha, který se spolu se svými přáteli v semináři podílel na jejím počátečním rozvoji.

V roce 1946 byl název pražského seminárního spolku změněn a z Růže Sušilovy se stala Jednota Podlahova. Cílem této reorganizace bylo spojit sušilovské ideály s novějším odkazem Antonína Podlahy. Souběžně s Jednotou fungoval na teologické fakultě také Fakultní spolek katolických bohoslovců. Zatímco Jednota byla čistě spolkem seminárním, FSKB byl určen všem posluchačům teologické fakulty a jeho hlavním úkolem bylo zastupovat jejich zájmy i mimo fakultní zdi.

Nástup nového režimu v roce 1948 do studentského života značně zasáhl. Mnoho spolků, které nevyhovovaly ideologii režimu, muselo nuceně ukončit svou oficiální činnost. Takový byl i osud většiny studentských a bohosloveckých spolků napříč celou republikou.

Spolek dnes

Sdružování studentů je významným tématem i v dnešní době. V posledních letech při fakultách českých univerzit rostou studentské spolky jako houby po dešti. Naše Katolická teologická fakulta v tom není výjimkou. I v letech před založením oficiálního studentského spolku zde vždy bylo několik nadšenců, kteří pro své kolegy studenty organizovali široké spektrum studentských akcí. Nad některými z nich pak po svém založení převzal současný spolek patronaci.

Ačkoli spolek Copertino oficiálně vznikl až v květnu roku 2016, prvotní myšlenka o institucionalizaci studentských aktivit spatřila světlo světa o více než rok dříve. U zrodu Copertina stála trojice nadšených studentek – Klára Nechvílová, Kateřina Volfová a Nina Weissová. Při zakládání spolku bylo nutné zdolat hned několik překážek. Úředního šimla se nakonec podařilo úspěšně zkrotit, ale opravdu velkým oříškem se ukázal výběr jména. Návrhů bylo mnoho, ale snad sama Prozřetelnost rozhodla a poslala spolek pod laskavou ochranu sv. Josefa Kopertinského, patrona studentů.

Přestože v rámci univerzity patří Copertino bezesporu k těm menším spolkům, jeho činnost je rozmanitá. Setkání pro studenty prvních ročníků, knižní burza, mikulášská besídka, pravidelné filmové večery či výstavy uměleckých prací studentů fakulty, které oživují chodby KTF. To je jen stručný výčet aktivit spolku, kterých se lze pravidelně účastnit. V květnu pak spolek pořádá KTFest, dnes už tradiční festival, na kterém studenti KTF mohou představit své další talenty. Odpolední a večerní kulturní program složený z workshopů, autorských čtení a koncertů studentských kapel je určen i široké veřejnosti. A jaká je budoucnost spolkového života (nejen) na KTF? Určitě dobrá. Věříme totiž, že se vždy najdou nadšenci, kteří převzou onu pomyslnou štafetu a nenechají spolkového ducha padnout.

Kateřina Volfová

foto: K. Nechvílová

foto: K. Nechvílová

Studentský život na Katolické teologické fakultě objektivem Kláry Nechvílové

#knězvakci

Vidím, že to,
co jako kněz dělám,
má velkou hloubku
i smysluplnost.

S Vojtěchem Vágaiem rozmlouvá Marie Opatrná

Jako ředitel Diecézního centra života mládeže na Ktiši se pravidelně setkáváš s mladými lidmi. Pomáhají Ti v tom někdejší studia na naší fakultě?

Určitě. Vědomosti, které jsem nabyt na KTF, i studijní poznámky používám při přípravě různých přednášek a zamýšlení právě pro mladé nebo pro animátory.

Jaký máš tým? Kolik lidí do centra chodí?

Sestavit tým je v životě centra pro mládež vcelku těžká věc. Já o to usiluji přes rok a momentálně ho nemám. Hledám ho. Je to velmi náročné a vždy jsem obdivoval své předchůdce, kterým se to podařilo. Pro mladé lidi je to forma dobročinné práce, která dnes prochází velkou krizí. Mají totiž spoustu jiných možností, jak rok svého života prožít. V jejich očích možná hodnotněji – zahraničním studiem, au pair pobyty, jazykovými kurzy. Naproti tomu starost o nějaký dům a nějaké lidi není moc populární. Svůj tým tedy hledám, ale zároveň si nejsem úplně jistý, zda je to správná cesta, jak by mohlo toto místo plnohodnotně, smysluplně a efektivně fungovat a jak využívat potenciálu mladých lidí. Jak se vyvíjí doba, vyvíjejí se i potřeby mládeže. Myslím, že DCŽM udělalo hodně dobré práce a mnoho lidí na toto místo vzpomíná a má ho rádo. Budoucnost centra ale spočívá v tom, jestli sem budou chtít jezdit mladí. Špatná dostupnost místa a jeho další omezení mu ubírají na efektivnosti a smysluplnosti. Takže se zabývám otázkou, jak do budoucna zefektivnit pastorační mládeže. A jak systém, který dvacet let fungoval, proměnit v současném období krize a hledat nové, smysluplné cesty k mladým.

A prakticky, Tvůj tým – animátoři jsou lidé, kteří tam s Tebou rok bydlí a nepobírají plat?

Animátor, to je člověk ve věku střední školy, který je formován nějakým víceletým kurzem, aby pak sloužil v církvi nebo ve své farnosti. A pak je tu „týmák“, který v centru žije rok za minimální plat. Měl by být ochotný nabídnout čas a sílu pro druhé. Nezáleží na jeho konkrétních schopnostech, dovednostech, spíše na chuti sloužit ostatním lidem a být tam pro ně. Jeho úkolem je vytvářet jim materiální i duchovní zázemí, žít komunitní život a do tohoto společenství přijímat mladé.

Takže u „týmáka“ se nutně nepředpokládá znalost teologie nebo hlubší víra?

Určitě je vhodné, aby byl „týmák“ věřící. Moje vize však je, aby se do budoucna o vlastní objekt starali civilní zaměstnanci a se mnou by pracoval tým lidí, kteří by měli pracovní úvazek nejen pro pastorační na DCŽM, ale pro celou diecézi. Tak bychom mohli dělat program nejen na Ktiši, ale i na dalších místech. A v takovém případě by člen týmu mohl mít pedagogické vzdělání, například pedagog volného času, nebo teologické, aby mohl připravit kvalitní program.

Zpátky k Tvé osobě. Sám si navrhuješ mešní roucha. Inspiroval ses třeba během studií na KTF při přednáškách dějin umění?

Ano, chodil jsem na přednášky pana profesora Royta o ikonografii, protože mě toto téma zajímalo a přitahovalo. A byl to jeden z nejúžasnějších seminářů, který jsem mohl na fakultě navštívit a žiju z toho dodnes.

A kde nacházíš další inspiraci?

Inspiruje mě to, co mě obklopuje. Mám rád minimalismus, funkcionalismus, což je na mé tvorbě zřetelné. Oceňuji smysl pro detail, pro jednotlivosti, které třeba nejsou na první pohled ani zřetelné, ale odrážejí nějakou hloubku či smysl, nad kterým by se člověk mohl zastavit a přemýšlet.

Jak probíhá proces tvorby?

Většinou něco načrtnu, udělám nějaký grafický návrh a seženu na to materiál nebo ho nechám vyrobit. A potom vše předám švadleně.

Během tohoto léta proběhlo Celostátní setkání mládeže a Ty jsi byl v nejužším týmu, je to tak?

Ano, jako ředitel DCM a člen sekce pro mládež při České biskupské konferenci jsem byl v nejužším týmu. Můj úkol spočíval v tom, že jsem se staral o kněze. A také jsem jeden večer moderoval talkshow s celebritami na hlavním pódiu.

Hodně lidí Tě při setkání vidělo a mohl jsi je ovlivnit. Ale co dalo Tobě?

Když se člověk ocitne mezi 600 dobrovolníky, prožívá setkání specifickým způsobem. Připravuje se na ně delší dobu, třeba i rok. Několikrát se v úzkém týmu setkáváme, abychom vše opravdu kvalitně promysleli a směřovali přímo na účastníky. Vytvoří se krásná skupina. Už přípravný týden před setkáním je pro mě obohacujícím. Člověk pozná spoustu zajímavých lidí, kteří jsou od Boha nějakým způsobem obdarováni. A ve svém volném čase nebo o své dovolené pomáhají s přípravami. Není to první setkání, kterého jsem se účastnil, a myslím, že se zlepšuje profesionalita organizace i kvalita programu. A z toho mám velkou radost.

S mládeží je spojeno i Tvoje používání sociálních sítí, při kterém otevíráš svůj život světu. V českém prostředí to zatím není – alespoň v tomto měřítku – úplně běžná věc. Jaký je Tvůj cíl při používání těchto nových možností?

Myslím si, že kněz je osobou veřejnou, a to v tom smyslu, že je hodně na očích. Ať už ve farnosti nebo ve společnosti. Stačí, když někam přijde v kolářkové košili. Lidé si ho začnou všimnout, sledují jeho chování, gesta. Někdy ho začnou i více poslouchat. Na sociálních sítích se tak nabízí nevyužitý prostor. Ten mimo-

Modlitba, Antônio Parreiras, 1900
(zdroj: Wikimedia Commons)

Klášteří kostel Matky Boží, Nový Dvůr,
architekt Jan Soukup
(zdroj: ceskacenaarchitekturu.cz)

chodem úžasným způsobem dokáže využívat PR team papeže Františka. Umí totiž jeho život srozumitelným a nenuceným způsobem přiblížit lidem mimo církev nebo hledajícím. Myslím, že i dřívější papež dělal to, co František. Jen se o tom nevědělo, protože to nikdo nedal na sociální síť. Takovýto rozměr vnímání církve a vůbec působení kněze nebo papeže možná ve společnosti chybí. Cílem mého projektu #knezvakci je přiblížit lidem mimo církev nebo i v církvi život kněze. Ukázat, že není zavřený v kostele, že žije ve společnosti a ví o okolním světě. A zároveň že je člověkem duchovním. Chce být lidem nablízku, aby jim pomáhal rozvíjet vztah s Bohem. A modlí se za ně. Několikrát se mi stalo, že za mnou na akcích evangelizačního charakteru lidé přišli a poprosili mě o modlitbu. A to je něco úžasného. Vidím, že to, co jako kněz dělám, má velkou hloubku i smysluplnost. A tak se tímto projektem snažím přiblížit lidem, kteří sociální síť používají, kněžský život, který není šedý a nudný, ale plnohodnotný, možná i krásný.

Takže když to převedu do odborného jazyka na fakultě, tak Ty prostřednictvím sociálních sítí hledáš nové cesty v evangelizaci a pastoraci.

(Smích.) Třeba i takto by se to dalo říct.

A s jakými reakcemi se setkáváš ze strany věřících i nevěřících?

Je to různé. Takový vrchol mé snahy byl na Celostátním setkání mládeže, kde jsem měl talkshow #knezvakci. Měl jsem mladým přiblížit lidi, kteří jsou v očích světa slavní a zároveň věří v Boha a nestydí se za to. Mými hosty byl Jirka Strach, Pavel Helan a Andrea Hýblová, kteří před 6 tisíci lidmi mluvili o svém vztahu s Bohem a o modlitbě. A to je vlastně forma, kterou využívám i já. Pokud jde o reakce, všechno nové a netradiční se setkává s nějakým odlišným pohledem. A člověk sám bojuje se svým svědomím, se smysluplností té věci. A třeba také s tím, zda je to Boží vůle. I na úkor toho, jak se na něj dívají ostatní.

A pozitivní reakce?

Určitě jsou. Mnoho lidí ani neví, že kněz tu kterou věc dělá. Nebo si nedokáže představit, co vlastně dělá. Možná si myslí, že nedělá nic. Nebo že je nějakým outsiderem. A mně přijde zajímavé, že i v naší společnosti, mezi křesťany nebo mými nevěřícími přáteli, se najdou lidé, kteří si kněžství váží. Vidí hodnotu v tom, že se za ně někdo modlí, že mohou někomu něco světit, že mohou být k někomu otevření. A to jsou hodnoty, které v tomto světě mnohdy chybí. Ukazují tak na velikost kněžství a víry.

Pobybuješ se mezi mladými lidmi na Ktiši, což je jedna z typických oblastí působnosti kněze. Dále pak v Praze, často v prostředí známých lidí. Jak vnímáš tyto dva rozdílné světy? Musíš mezi nimi přepínat nebo Tě obobacuje, že máš takový rozhled?

Nyní působím na pátém místě, v pátém vikariátu. Takže naši diecézi jsem měl skutečně možnost poznat. A setkal jsem se se spoustou lidí. Ať na malém městě nebo ve velkém. Ať jsem se věnoval farnosti nebo teď mládeži. Ať se setkávám se svými přáteli mezi celebritami, každé společenství má nějaké hodnoty, které člověka dobíjejí. Nebo mu dávají nějakou naději či radost. A pak jsou určité věci, které ho mrzí a které mu přijdou těžké. Ale každou tu skupinu vnímám jako obohacení, výzvu a možnost, místo, kam mě Bůh vede. A vždycky říkám, že jeho cesty jsou vtípné. Například jsem křtil videoklip v Hard Rock Café. Za týden jsem byl pozván jako VIP host na koncert No Name, kteří slavili 20leté výročí. Měl jsem se s nimi před koncertem pomodlit. I když k tomu z nějakých technických důvodů nakonec nedošlo, tak už to, že vás takto někde pozvou a modlitbu berou jako hodnotu, je velmi důležité. Již víckrát jsem měl možnost pronést modlitbu na nějakých akcích Vlády ČR. A i to je velmi zajímavé prostředí. Člověk vidí, že lidé touží po duchovnu a přesaznu a hledají. A může jim v tom být nějak blízký, doprovázet je nebo vést. Anebo být prostě pouze přítomen v jejich procesu hledání.

Ferdinand Josef Lehner

VOJTĚCH NOVOTNÝ

Ferdinand Josef Lehner
(zdroj: Světozor 13/1886, s. 205)

Jeden z pramínek, jež se slily v ten proud Katolické teologické fakulty, který nese název dějiny křesťanského umění, vytéká od jejího absolventa Ferdinanda J. Lehnera, jenž tento obor jako první vyučoval v pražském arcibiskupském semináři.

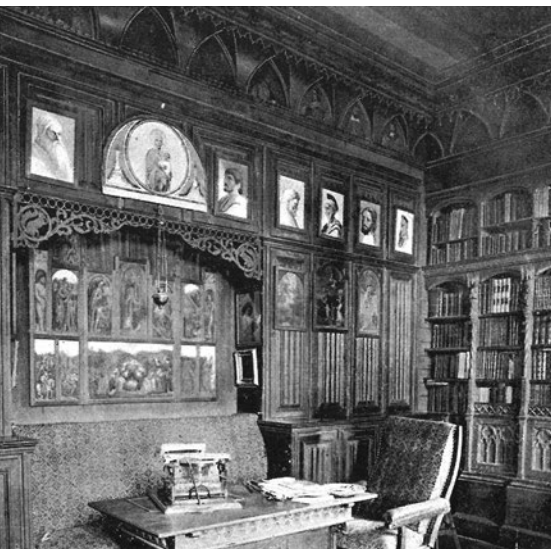
Narodil se 6. 6. 1837 v Rokycanech. Po gymnáziu vstoupil do semináře a zapsal se na naši fakultu. Na kněze byl vysvěcen 27. 7. 1862. Kaplanoval ve Stupně, v Michli a v Praze. V l. 1865–1892 byl kooperátorem u Sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně, v l. 1892–1914 farářem u Sv. Ludmily na Vinohradech. Byl papežský komoří, člen České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, knížecí arcibiskupský notář a konsistorní rada, rada konsistoře brněnské. Obdržel řád železné koruny třetí třídy. V prosinci 1913 byl poražen drožkou a na následky zranění zemřel 1. 3. 1914. Je pohřben na Vinohradech.

Již od své formace se zabýval hudebním a výtvarným sakrálním uměním. Na fakultě se setkal s nově zavedenou (staro)křesťanskou archeologií, jíž byly doplněny tzv. biblické starožitnosti. Podstatnější roli však sehrálo samostudium a inspirace, kterou si odnesl z cest do Rakouska, Německa, Holandska a Itálie. Navazoval také na usnesení pražské provinční synody z r. 1860. Kánon jeho estetického cítění tvořilo především umění doby románské a gotické a jeho novodobé varianty poplatné historismu.

První oblast Lehnerova zájmu představovala obnova církevního zpěvu. Přiklonil se k reformnímu cecilianismu, který vyžadoval, aby se chrámová hudba řídila liturgickými směrnicemi a zřetelně odlišila světský a církevní styl. Lehner volal po gregoriánském chorálu a polyfonii římské školy. R. 1873 provedl s karlínským chrámovým sborem Palestrinovu mši a několik soudobých vícehlasů. Tato produkce, k níž došlo za přítomnosti episkopátu, významných hudebníků a předsedy německé Jednoty ceciliánské Franze X. Witta, dala podnět k rozhodnutí založit Všeobecný spolek svatoceciliánský v zemích československých. Úřady ho však jako „státu nebezpečný“ nepovolily.

Lehner se nevzdal. V r. 1875 spoluzakládal spolek Akademie křesťanská v Praze, který se členil na odbor vědecký (teologické publikace), hudební (reforma liturgického zpěvu), výtvarných umění (asistence při stavbě a opravách chrámů a kaplí, jejich vnitřní i vnější úpravě, zhotovování a údržbě parament) a archeologický („zachování starožitných památek církevních“: založení křesťanského muzea a „monumentální dílo církevní topografie a dějin posvátného umění“ v zemích koruny svatováclavské). S prvním cílem se spojil *Časopis katolického duchovenstva*, který vycházel již od r. 1828, s druhým *Cecilie: časopis pro katolickou hudbu posvátnou v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, který Lehner vydával od r. 1874, a s třetím i čtvrtým *Method: časopis věnovaný umění křesťanskému*, který vydával od r. 1875.

Za Lehnerova předsednictví byl r. 1879 hudební odbor přejmenován na Obecnou Jednotu Cyrillskou, pod kterou spadaly jednoty farní, o jejichž zakládání a rozvoj Akademie usilovala. Z časopisu *Cecilie* se stal *Cyrill*. Nové patrocinium mělo zdůraznit, že tento věrosvěst stál u počátků církevního zpěvu v českých zemích. Bylo také výrazem vědomí, že se ceciliánská reforma musí pojit s domácí písňovou tradicí i s novou tvorbou. S Lehnerovým přispěním se učili zpěvu také bohoslovci pražského semináře. *Cyril* zanikl zásahem komunistického režimu v r. 1948, Jednota Cyrillská v r. 1953.

Lehnerova knihovna v Karlíně
(zdroj: Karel Chytil 1925)

Další oblast Lehnerova zájmu tvořilo současné sakrální výtvarné umění. Podílel se na výzdobě novorománského kostela karlínského i novogotického chrámu vinohradského. Ideově spolupracoval na uměleckoprůmyslové produkci odboru výtvarných umění, za ním stáli např. Josef Hellich, František Sequens, Antonín Barvitius či Josef Mocker. Zasazoval se také o záchranu Anežského kláštera, který se poté, co ho r. 1782 zrušil Josef II., přeměnil na dílny, sklady a chudinské byty. Počátkem 90. let 19. století bylo navrženo jeho zboření. Proto r. 1893 vznikla Jednota pro obnovu kláštera blahoslavené Anežky, jež se snažila části areálu vykoupit a vytvářela plány jeho rekonstrukce. Lehner se účastnil její činnosti (mj. napsal spisek *Kláster bl. Anežky Přemyslovny a obnova jeho*, 1896).

Zamýšlel také věnovat své úspory a sbírky pražské obci s tím, že má být v klášteře zřízen umělecko-historický ústav s muzeem. Chtěl tím vytvořit podmínky pro studium dějin českého církevního umění: měla tu být expozice, fototéka a bibliotéka, jejímž základem měly být jeho knihy uložené ve skříních, které dal zhotovit podle vlastních návrhů a které sám ozdobil řezbou; jejich sekce byly vyznačeny malbami, jež provedl Antonín Gareis ml. a Hellich. Neshoda v tom, jak mají být prostory využity, a neochota magistrátu podílet se na provozních nákladech však způsobily, že se Lehner s Jednotou rozešel. Majetek odkázal vinohradské obci s tím, že z něj má být zřízen ústav sloužící české Karlo-Ferdinandově univerzitě. V r. 1919 byl trvale zapůjčen Ústavu pro dějiny umění FF UK, kde byl do 40. let 20. století spravován jako Český historicko-umělecký ústav Msgra. Ferdinanda Lehnera z Král. Vinohrad. Dnes je součástí knihovny ústavu, včetně skříní.

Umění věnoval Lehner i své publikace. Psal tak horlivě, až mu chromly prsty; pořídil si proto z New Yorku tehdy ještě vzácný psací stroj. Spis *Česká škola malířská XI. věku* přinesl edici Vyšehradského kodexu, v němž byl poprvé rozpoznán korunovační evangelistář krále Vratislava II. *Method* (1875–1904) zveřejňoval zprávy o činnosti výtvarného odboru. Lehner tu sledoval vývoj architektury od antiky po renesanci a shromažďoval materiál k dějinám českého křesťanského umění, o němž se domníval, že se vyvíjelo v podstatě nezávisle, jako výraz národního ducha. Jeho inventarizaci řadil mezi požadavky doby. Nejprve se o ni pokusil prostřednictvím dotazníku, potom sám či s pomocí jiných (např. August Sedláček); učil se kvůli tomu i kresbě. Nakonec ji přetvořil v *Dějiny umění národa českého*. Čtyři svazky I. dílu (1903–1907) jsou věnovány době románské. V rukopise zůstala část dílu II., který měl představit architekturu doby gotické.

Zdeněk Wirth vyslovil nad Lehnerem přísný soud: „... patřil zcela století XIX., vlastně jeho třetí čtvrtině, svou erudicí i celou svojí činností. [...] Neznal než svůj zkonstruovaný středověký svět, v němž žil po celá desetiletí a jemuž věnoval všecku práci i všechny hmotné prospěchy. [...] výsledek třicetileté práce Lehnerovy nejsou *dějiny umění*, nýbrž jen [...] *sběrem* materiálu, v některých partiích i učebnou knihou základních pojmů pro začátečníky. [...] Lehner nemaje vůbec metody, ani předběžného školení, překonával hravě problémy [...]. Neviděl jich [...]. Kdyby byla tato práce vyšla před 40, ba i 30 léty, byla by dala mnoho popudů k práci a vyvolala následovníky. Dnes však jako dílo nevědecké nutí ke kritice a revisi. Bude jednou zajímavým kuriosem naší odborné literatury, ale nikdy mezníkem vědeckým...“

Minimálně v jednom ohledu však byl Lehner progresivní: touhou, aby byly zřízeny „stolice učitelské pro vědu křesťanského umění a archaeologie na fakultách a učilištích bohosloveckých“. Sám od r. 1880 učil dějiny křesťanského umění v pražském semináři: „V zimním běhu přednáším theoreticky a ilustruji slova četnými předlohami, jimiž jsem se hojně zásobil. V letním běhu vodím bohoslovce, kteří v zimě se seznámili s architektonickou a uměleckou abecedou, po kostelích. Praha, chovající památníky od nejstaršího slohu románského v řadě nepřetržité až k nádhernému baroku, jest ovšem jako stvořena pro takový postup názorného vyučování. Chronologicky uspořádané exkurse po předcházející theoretické přípravě zůstávají v myslích učenlivých žáků stopy neshladitelné.“

Lehnerova knihovna v Karlíně
(zdroj: Karel Chytil 1925)

Titulní list časopisu Cecilie (zdroj: cyril.psalterium.cz)

Titulní list časopisu Method (zdroj: digitalniknihovna.cz)

Tím spíše si Lehner přál, aby byla tato „popelka mezi vědami bohosloveckými“ prohlášena „za sourodnu sestru“: „Dosud jen v tmavém zákoutí seděla a i do toho koutku pokradmo se dostala. [...] Jest nejmladší dcerou v četné rodině věd bohosloveckých, – ale nejnadnější. Vždyť mluví a vypravuje výhradně o kráse církvi posvěcené, tedy o nejnazešenější kráse světa vezdejšího. [...] Ta krásá pokřtěná, pečlivou a svatou máti církvi odchovaná a vyučená jest jednak odleskem, jednak předobrazem krásy a slávy rajske a nebeské.“ „Božský Vykupitel, pravzor krásy a sám ideální dílo umělecké“, ji svěřil církvi. On také církevní umění oživuje pramenem liturgie, jež je jeho řečí, životem, učitelkou, pravidlem. „Vykonavatelé liturgie jsou přirozenými strážci umění křesťanského z předpisův církevní liturgie vzešlého a tradicí ustáleného. Liturgické umění slouží církvi a pomáhá připravovat místa obětná a oslavovat bohoslužbu. [...] Křesťanské umění má bezprostředního podílu na pastorálním životě církevním a na úřadu prostřednickém, jimž obět spásy věřícím se podává. Uměním tvoří sobě Církev viditelné tělo, z jehož očí podivuhodně září oživující duch. [...] A tak umění způsobem nevyrovnatelným provádí panství své nad věřícími“: káže, dojíká, přesvědčuje, panuje.

„Lásku k umění křesťanskému zobecňovati jest tudy pastorální povinností pastýřů duchovních [...], jimž za tou příčinou přede všemi jinými důkladně znáti jest třeba zásady i základy umění křesťanského.“ Potřebné vzdělání však nelze poskytnout v rámci jiných předmětů: „Bez zřízení učitelských stolic pro dějiny křesťanského umění a archaeologii církevní toho dosíci nelze. Doufejme, že úsilovnou snahou přátel křesťanské vědy naše ‚Alma mater‘ novým předmětem se doplní! Až ožývati se budou síně seminářské velebným zpěvem posvátným a mladí kněží, ozbrojeni potřebnými vědomostmi uměleckými, rozejdou se do dědin vlasti, aby apoštolující konali úřad svůj ve správě duchovní, pak i umění křesťanské nebude bez apoštolů, a budoucnost hudby posvátné a církevního umění výtvarného bude pojištěna.“

Těmito činy a slovy našeho absolventa je předznamenán obor dějiny křesťanského umění, který je dnes pevnou součástí Katolické teologické fakulty, a také otázka, v jakém zorném úhlu se máme právě u nás k umění blížit: jak lépe promyšlet jeho souvislost s církví, liturgií, pastorací, duchovním životem a teologií.

Základní použitá literatura:

Cecilie [Cyril]. <<http://cyril.psalterium.cz>>

Method. <<http://www.digitalniknihovna.cz>>

Nekrology: *Cyrril* 1/1914, s. 1–3; *Časopis katolického duchovenstva* 2–3/1914, s. 258 (Václav Müller); *Čech* 54/1914, s. 2; *Český časopis historický* 20/1914, s. 252–253 (K. G.); *Našinec* 61/1914, s. 18 (Ladislav Červenka); *Památky archaeologické* 1/1914, s. 69–71 (Zdeněk Wirth)

CHYTL, Karel. *Ferdinand Jehner: jeho působení a jeho historicko-umělecký ústav*. Praha 1925

Kapitoly z českého dějepisu umění. Sv. 1. Praha 1987, s. 209–210 (Klement Benda)

LEHNER, Josef. Umění křesťanské a strážcové jeho. *Method* 3/1879, s. 25–32

LEHNER, Josef. Stolice učitelské pro vědu křesťanského umění a archaeologie na fakultách a učilištích bohosloveckých. *Method* 2/1884, s. 13–16

LEHNER, Josef. O památkách starých a o způsobu, jakým dlužno pěstovati umění v době přítomné. *Method* 8/1894, s. 85–92

PETRASOVÁ, Taťána. Časopis *Method* (1875–1905) a program křesťanského umění v Čechách a na Moravě. In FILIP, Aleš – MUSIL, Roman (ed). *Neklidem k Bohu: Náboženské výtvarné umění v Čechách a na Moravě v letech 1870–1914*. Praha 2006, s. 257–272

25 let kláštera Bl. Anežky (1893–1918). Praha 1918

Benátky

BARBORA ŠPAČKOVÁ

Bazilika Santa Maria Gloriosa dei Frari, Procesí na Náměstí svatého Marka od Gentila Belliniho, ostrov San Michele, stovky mostů, vaporetta, vůně moře a pistáciiová zmrzlina. Mnoho dalších a dalších vjemů mi přichází na mysl, když vzpomínám na chvíle strávené v Benátkách. Na město tolik proslulé svým romantickým kouzlem.

Toto jaro jsem dostala možnost zúčastnit se v rámci programu Erasmus+ zahraniční pracovní stáže. Nabídka mě natolik oslovila, že jsem během krátké chvíle vymyslela hned několik lokalit, kde bych ráda stáž uskutečnila. Nakonec jsem zvolila jako cíl cesty Benátky. Volba to pro mě nebyla těžká a rozhodně bych si zpětně ani jinak nevybrala.

Bez znalosti italštiny a s kufrem plným kunsthistorických průvodců jsem vyrazila prozkoumat tak proslavené město. Řada mých romantických představ se sice během krátké doby rozplynula v nikdy nekončících davech turistů, které den co den směřovaly k Náměstí svatého Marka, netrvalo ale dlouho a začala jsem krásu města nacházet v odlehlých či slepých uličkách, malých kavárnách a výhledech na protilehlé ostrovy. Na rozdíl od jednodenních turistů jsem totiž měla čas, mohla jsem se tedy bez mapy a cíle nechat unášet labyrintem ulic a nacházet stále nová místa.

Mou prací v průběhu pobytu byla tvorba digitální databáze knihovny na Oddělení českého jazyka a literatury na univerzitě Ca'Foscari. Pro množství knih a především časopisů to byla práce zdlouhavá a místy monotónní, často se mi ale díky ní dostaly do rukou velmi zajímavé knihy a studie. Další náplní mé práce bylo vést konverzace v češtině s tamějšími studenty bohemistiky. Chodívala jsem s dvěma studentkami do galerií a kostelů a cestou jsme spolu hovořily česky.

Ve chvíli, kdy mě přijela navštívit rodina či přátelé, jsem díky flexibilní pracovní době měla možnost je kdykoli

Benátky, hotel Ca. Malcanton

(foto: B. Špačková)

Benátky, San Giorgio Maggiore
(foto: B. Špačková)

provádět městem. Zavést je např. vaporettem, tedy vodní městskou dopravou, na ostrov Murano. Ten je proslulý výrobou skla započatou už v roce 1291, kdy na něj byli kvůli nebezpečí požáru vystěhováni všichni skláři. Nebo s nimi vyrazit v neděli na mši svatou do baziliky svatého Marka, která byla postavena v 9. století. I přes mnohé přestavby je jednou z nejzachovalejších staveb byzantské architektury.

Díky četným procházkám jsem postupně prozkoumávala krásy a historii Benátek. Měla jsem štěstí, že jsem ve městě byla v den, kdy se slaví velký svátek Festa del Redentore. Připadá vždy na třetí neděli v červenci a je připomínkou konce velké morové epidemie, která v letech 1575–1576 zapříčinila úmrtí téměř 46 tisíců lidí. Dóže tehdy na znamení díky nechal architektem Andreem Palladiem postavit kostel Il Redentore, ke kterému každý rok přichází slavnostní průvod. Celá oslava je korunována velkolepým ohňostrojem. Bezpočet lodí ozdobených lampiony se vpozdvečer sjíždí před Náměstím svatého Marka. Lidé společně na lodích i ve městě pozorují ohňostroj trvající až půl hodiny.

Mnoho takových zážitků, znalostí a zkušeností, fotek a vstupenek jsem si odvezla s sebou zpět domů. Ale něco nepatrného jsem tam sama nechala: svůj otisk, kvůli kterému se tam budu chtít znovu vracet a procházet mně tak známé uličky.

Arcibiskupský seminář a výuka teologie v době baroka

HEDVIKA KUCHAROVÁ

S povoláním ke kněžství není nevyhnutelně spojen dar spekulativního, vysoce intelektuálního myšlení, jaké vyžaduje studium teologie pěstované od středověku na univerzitách. Dobrá příprava budoucího kněze však zahrnuje kromě osobnostní a duchovní formace také zvládnutí určité sumy znalostí. To měly od r. 1563 zajišťovat semináře. O jejich zřízení a rámcových podmínkách výuky a hmotného zaopatření bylo rozhodnuto na 23. zasedání tridentského koncilu v hlavě 18. dekretu *O reformě*.

Zakládání seminářů v konkrétních lokalitách a jejich spolupráce s teologickými fakultami místních univerzit záležely na rozmanitých podmínkách. Zde se budeme věnovat pražskému arcibiskupskému semináři a teologické fakultě pražské univerzity v období od vzniku semináře do poloviny 18. století, kdy do studia budoucích kněží a teologů zasáhla řada změn, jejichž zhodnocení by vyžadovalo samostatnou stať.

V době vydání dekretu tridentského koncilu měla pražská arcidiecéze ve svém čele arcibiskupa Antonína Bruse z Mohelnice, ale ve stávajících poměrech většinově nekatolického království nepřipadalo zřízení semináře v úvahu. Pražská univerzita ostatně neposkytovala kvalitní teologické vzdělání ani nekatolíkům. Mladí muži za studiem luterské či reformované nauky odcházeli často do zahraničí. Pro římskou stranu znamenalo zásadní změnu k lepšímu založení nižších (gymnázium) a vyšších (filosofická a teologická fakulta) jezuitských škol v koleji u Sv. Klimenta na Starém Městě pražském Ferdinandem I. v r. 1562. Ve své době nabízely – co do kvality – exkluzivní studium.

Gymnaziální třídy byly určené veřejnosti, tedy mládeži mužského pohlaví, avšak ani teologická studia nezůstala vyhrazena členům jezuitského řádu, už z toho důvodu, že se jednalo o jedinou instituci v království, která zajišťovala výuku katolické teologie na nejvyšší úrovni. Pražská synoda v r. 1605 doporučila studium teologie u jezuitů mladým řeholníkům z klášterů v arcidiecézi. Sami jezuité rozdělovali studia na *cursus maior*, určený pro nadanější studenty, kteří směřovali k akademické dráze, a *cursus minor*, zaměřený na praktickou aplikaci morálně teologických zásad a kanonickoprávních předpisů pro budoucí zpovědníky a duchovní správce. V r. 1616 pak císař Matyáš udělil jezuitským školám plná práva obecného učení (univerzity). Mohly zde být tedy udílány učené grady uznávané v celém světě.

Po porážce stavovského povstání v r. 1620 se situace změnila. Jezuité usilovali o převzetí Karlovy univerzity, narazili však na odpor arcibiskupa Arnošta Vojtěcha kardinála Harracha. Z titulu kancléře protestoval proti proměně

vysokého učení, jež by po stránce formální i po stránce obsahu výuky podléhalo ve filosofických a teologických disciplínách na prvním místě řádovým představeným a teprve pak místnímu ordináři. Spor o uspořádání univerzity se táhl několik desetiletí, teprve r. 1652 byl vyřešen tzv. unijním dekretem – spojením jezuitské Ferdinandovy univerzity se starou Karlovou univerzitou za dohodnutých podmínek. Od té doby se pražské vysoké učení označovalo jako univerzita Karlo-Ferdinandova.

Zdálo by se tedy, že arcibiskup spor prohrál. Harrach však souběžně usiloval o vybudování diecézního semináře. Ještě více než skromné prostředky a mnohdy otrěsné vnější podmínky (první čtvrtstoletí Harrachova úřadu bylo poznamenáno třicetiletou válkou) tuto snahu brzdil nedostatek patřičně vzdělaných pedagogů, tím spíše, že se arcibiskupovým cílem stalo vytvoření protiváhy jezuitské teologické fakultě a poskytnutí studia na úrovni akademické instituce také vlastním alumnům. Když byla na podzim r. 1635 zahájena výuka, stalo se tak za vydatné podpory různých řádů, zvláště premonstrátů, cisterciáků a benediktinů. I v jejich komunitách ale chyběly v první polovině 17. století teologové, kteří by mohli na akademické úrovni předávat nauku další generaci. Vypomohli cizinci, konkrétně irští františkáni z koleje Neposkvrněného Početí Panny Marie u Prašné brány, zvaní podle latinského pojmenování Irska hiberni. Svou kolej založili v r. 1629 jako místo pro vzdělávání řádového dorostu a útočiště před pronásledováním katolíků na rodném ostrově. Pro Harracha byli díky svému spojení s významnými evropskými univerzitami a kulturními centry (Lovaň, Řím) zárukou vysokých kvalit. Jejich profesorský sbor doplňovali také františkáni z české provincie.

V r. 1638 dosáhl arcibiskup papežské buly vydané Urbanem VIII., která semináři přinášela rozsáhlé pravomoci a umožňovala udělovat interním studentům všechny akademické hodnosti: bakalaureát, licenciát, tituly doktora a magistra. Koexistence dvou veřejných škol univerzitního typu v jednom městě však pobouřila jak jezuity, jejichž fakultám vyrostla konkurence, tak Ferdinanda III., který nebyl k založení semináře vůbec přizván a považoval je za nepovolenou školu. V listopadu 1641 obsadilo seminář vojsko a následně bylo místodržitelským patentem všem obyvatelům království zakázáno posílat děti do arcibiskupových škol. Přes supliky a intervence u kongregace *De propaganda fide* zůstal provoz semináře omezen pouze na vzdělávání seminaristů a členů řádů, které s arcibiskupem při založení a vedení školy spolupracovaly. Přetrvával také zákaz udělování akademických gradů a označování slavnostních disputací za veřejné akty.

Výuka teologie na univerzitní úrovni, která byla arcibiskupskému semináři vložena do vínku, se nicméně zdárně rozvíjela i v dalších desetiletích. Pražský teologický život obohatil seminář o výuku v duchu skotismu (podle Jana Dunse Scota), pěstovanou právě františkány. Se vzrůstající kompetencí premonstrátů, cisterciáků a benediktinů docházelo v průběhu druhé poloviny 17. století k proměně profesorského sboru, v r. 1692 pak hiberni školu definitivně opustili. Znamenalo to změnu také z hlediska obsahu výuky: od tohoto data se v dobových pramenech

uvádí, že je v semináři přednášena *theologia neutrística*, tj. nepřiklánějící se k žádné vlivné škole, pravděpodobně se však obsahově blížila k teologii vyučované jezuitů na pražské univerzitě. Tato problematika by zasluhovala hlubší zkoumání. Od školního roku 1674–1675 se v semináři přednášelo také kanonické právo. Z hlediska pražských poměrů se jednalo o inovativní postup, který se opět neobešel bez protestů ze strany univerzity, kde byla katedra kanonického práva vyhrazena seniorovi profesorského sboru právnické fakulty.

Od druhé poloviny 18. století začala svými reformami zasahovat do fungování univerzity (a částečně i arcibiskupského semináře) Marie Terezie. Katedry na teologických fakultách se postupně otvíraly také členům jiných řádů. Tato proměna byla dokonána po zrušení jezuitského řádu v r. 1773. Seminář se ze svého původního sídla v areálu někdejšího Králova dvora u Prašné brány (na místě dnešního Obecního domu) přestěhoval do Klementina, kde sídlila teologická fakulta (dnešní sídlo Národní knihovny). Úzké propojení obou institucí, posílené i stejným areálem působení, už zůstalo.

Od svého vzniku nabízel seminář studentům univerzitní styl výuky teologie, a to i po formální stránce. Nejnadanější z nich se mohli zúčastnit závěrečných slavnostních disputací, učené rozpravy podle stanovených pravidel a zároveň barokní slavnosti, při níž se prezentovala intelektuální elita instituce a města. U příležitosti disputací byly vydávány jednak probírané teze, jednak vědecké práce profesorů, které jsou (spolu s posluchačskými zápisy přednášek a řidčeji dochovanými přípravami k nim) důležitým zdrojem informací o obsahu výuky. Práce z kanonického práva např. ukazují, že pro profesory byla přitažlivá kromě teorie práva i problematika, s níž se jejich posluchači setkávali v životní a zpovědní praxi – manželské právo, spadající v té době téměř výhradně do oboru kanonického práva, a právo duchovních osob. Způsob, jakým byla témata probírána, se někdy překrýval s morální teologií a řada prací byla zamýšlena jako učebnice a příručky. Důraz na morální teologii je ostatně patrný také v publikační činnosti profesorů. Častěji byly komentovány traktáty *De actibus humanis*, *De peccatis*, *De virtutibus theologis* a *De jure et justitia*, oblíbené byly komentáře k nauce o svátostech. Kolem poloviny 18. století se začínají objevovat také historická témata a v dalších desetiletích přibývá polemických prací obracejících se proti autorům, kteří napadali podstatu náboženství a církve vůbec, což souviselo s novými panovnickými předpisy o studiu teologie.

Od svého vzniku až do zrušení Tovaryšstva Ježíšova byl pražský arcibiskupský seminář důstojným protějškem jezuitské teologické fakulty. Tomu, aby byl protějškem rovnocenným, zabránil panovník, když znemožnil realizaci udělených privilegií. Seminář nicméně nabízel zajímavé alternativy, ať už výukou teologie skotistického směru nebo snahou vyrovnat se s nedostatky jezuitského studijního systému zavedením výuky kanonického práva. Pobělohorské obnovení katolické duchovní správy s patřičně vzdělanými kněžími leželo ve velké míře právě na absolventech semináře, ať už se jednalo o diecézní kněze nebo řeholníky.

Doporučená literatura:

Dokumenty Tridentského koncilu. Praha 2015

PROKOP, Ivo. Vznik kněžského semináře se zvláštním přihlednutím k dějinám pražského arcibiskupského alumnátu do roku 1783. In KUBÍN, Petr – MIKULICOVÁ, Mlada (ed.). *In omnibus caritas*. Praha 2002, s. 485–545

CATALANO, Alessandro. *Zápas o svědomí: kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu (1598–1667) a protireformace v Čechách*. Praha 2008

Dějiny Univerzity Karlovy. Sv. II. 1622–1802. Praha 1995

KUCHAŘOVÁ, Hedvika. *Premonstrátská kolej Norbertinum v Praze: alternativy univerzitního vzdělání v 17. a 18. století*. Praha 2011

Lokace semináře u Prašné brány a Hibernů, Folbert van Alten-Allen, 1686

(zdroj: Wikimedia Commons)

Klementinum – pozdější sídlo semináře, Folbert van Alten-Allen, 1686

(zdroj: Wikimedia Commons)

Informace

23. 5. se uskutečnila v prostorách fakulty vernisáž výstavy „Symbióza“; autorkou fotografií byla studentka Veronika Hanušová
28. 5. zemřel prof. PhDr. Jaromír Homolka, CSc., dlouholetý pedagog FF UK a KTF UK
30. 5. uspořádal studentský spolek Copertino v dejvické Klubovně festival studentů „KTFest 2017“
1. 6. bylo oslaveno u Panny Marie Sněžné Te Deum
2. 6. byla PhDr. Magdaléně Nespěšné Hamsíkové, Ph.D. udělena cena Josefa Krásy za publikaci „Lucas Cranach a malířství v českých zemích (1500–1550)“
7. 6. zvolil Akademický senát KTF UK kandidátem na funkci děkana prof. PhLic. Vojtěcha Novotného, Th.D.
12. 6. se v Topičově salonu uskutečnila vernisáž výstavy studentského projektu CRASHTTEST s názvem „Rekonstrukce AVU 93/94“
15. 6. vyšlo nové číslo časopisu AUC Theologica k tématu „Reforma církve“
23. 6. proběhl Workshop: „Holokaust. Co si myslí mladí ve 4. generaci?“
27. 6. se na KTF uskutečnila konference „Klasické rozhovory 2017“
- 3.–28. 7. se konala Letní škola etiky
19. 8. se KTF zúčastnila Celostátního setkání mládeže 2017 v Olomouci – Expo povolání
6. 9. se KTF zúčastnila festivalu vědy na Vítězném náměstí v Praze-Dejvicích
- 18.–20. 9. proběhla konference „Blahoslavený Hroznata a klášter premonstrátů v Teplé“
25. 9. byla zahájena Juniorská Univerzita UK přednáškou prof. PhDr. Ing. Jana Royta, Ph.D., „Pražské Jezulátko a ikonografie Kristova dětství“
27. 9. se konalo řádné zasedání fakulního akademického senátu
2. 10. proběhla v chrámu Panny Marie před Týnem slavnostní bohoslužba Veni Sancte k začátku akademického roku a v Karolinu imatrikulace studentů prvních ročníků
3. 10. započala výuka; nově zapsaní dostali poprvé praktickou brožuru „Příručka pro studenty 1. ročníku KTF UK“, kterou připravily studentky Klára Nechvílová a Kateřina Volfová, grafické zpracování Ondřej Vodička
6. 10. se konala exkurze Putování Slánskem, která doplňovala konferenci „Slánské rozhovory 2017“ s tématem „O umění baroku“ (za spoluúčasti ÚDKU)
17. 10. proběhla v prostorách fakulty vernisáž výstavy „Strukturální systémy“; autorem obrazů byl student Milan Galia
20. 10. akademický senát UK zvolil kandidátem na funkci rektora MUDr. Tomáše Zimu, DrSc., MBA.
- 23.–25. 10. proběhlo doktorandské kolokvium na Svatém Kopečku u Olomouce společně s česko-slovenským kolokviem „Spiritualita ženy“
25. 10. se konalo řádné zasedání fakulního akademického senátu; týž den uspořádal studentský spolek Copertino v Týnské literární kavárně akci „Na pivo s prvním ročníkem“
26. 10. studenti KTF UK účinkovali v literárně-hudebním pořadu „To místo, kde svatá Lidmila pokřtěna byla“
26. 10. proběhl již šestý interdisciplinární seminář Centra teologie, filosofie a mediální teorie s tématem „Re-thinking Patristics as a Source for Theological Renewal Today“ (Pui Him Ip, University of Cambridge)
27. 10. se konal mezinárodní seminář „Exploring the Borderlands of Philo-
- sophy and Theology“ Centra teologie, filosofie a mediální teorie
2. 11. požehnal kardinál Dominik Duka na Břevnovském hřbitově obnovený hrob bývalého děkana KTF, prof. ThDr. Jaroslava Polce
6. a 10. 11. se konaly promoce
7. 11. proběhla v prostorách fakulty vernisáž výstavy „Apologie“; autorem obrazů byl student Michal Jirovec
10. 11. se uskutečnila exkurze Ústavu dějin křesťanského umění do Rakouska na výstavu „300 Jahre Maria Theresia“
- 11., 13. a 14. 11. se konaly volby fakulních zástupců do akademického senátu UK. Zvoleni byli: PhDr. Milan Pech, Ph.D.; David Vopřada, Dr.; Mgr. Kateřina Volfová; Bc. Barbora Uchytlová.
13. 11. sehráli studenti v prostorách fakulty pod vedením PhDr. Miloše Sládka, Ph.D. lidovou hru „O sv. Janu Nepomuckém“
14. 11. se v rámci cyklu „Velké ženy ve Visegradském regionu: kult a umění s nimi spojené“ uskutečnila přednáška „Marie Uherská a její role v šíření kultu maďarských světců mimo země Uherského království“ (prof. Mária Prokopp z Univerzity Eötvöse Lóránda v Budapešti); týž den uspořádal studentský spolek Copertino panelovou diskusi u příležitosti třicátého výročí schválení zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči
15. 11. uspořádal studentský spolek Copertino filmový večer, na kterém byl promítán izraelský film „Ushpizin“; odborný komentář doplnila Mgr. Sylva Ondřejíčková, Th.D.
17. 11. se studenti KTF účastnili konference Václav Hájek z Libočan na Tetíně
21. 11. se v rámci cyklu „Velké ženy ve Visegradském regionu: kult a umění s nimi spojené“ uskutečnila přednáška „Sv. Hedvika Slezská: život, kult a ikonografie“ (prof. Romuald Kaczmarek, vedoucí Institutu dějin umění Vratislavské univerzity v Polsku)

21. a 22. 11. uspořádal studentský spolek Copertino „Velký knižní výprodej“

28. 11. se v rámci cyklu „Velké ženy ve Visegradském regionu: kult a umění s nimi spojené“ uskutečnila přednáška „Sv. Ladislav: život, kult a ikonografie na území dnešního Slovenska“ (Mgr. Peter Megyeši, Ph.D.)

29. 11. se konalo řádné zasedání fakultního akademického senátu

5. 12. proběhla v prostorách fakulty vernisáž výstavy „Mors et religio“; autorem je Petr Bardaševský

5., 12. a 19. 12. byla slavena adventní mše svatá, po níž následovala společná snídaně

6. 12. proběhla poutní slavnost KTF UK, na kterou navázala tradiční „Mikulášská“ v gesci studentského spolku Copertino

9. 12. se uskutečnila tradiční adventní exkurze studentů a absolventů KTF UK a PedF UK, tentokrát do severních Čech

20. 12. se konalo řádné zasedání fakultního akademického senátu

23. 12. 2017–2. 1. 2018 vánoční prázdniny

15. 1.–18. 2. 2018 zkouškové období

Ježíšova agonická modlitba,
Giovanni Bellini, asi 1465
(zdroj: Wikimedia Commons)

Jaroslav V. Polc

(1929–2004)

Stanislav Příbyl

Narodil se v Chicagu 14. září 1929 českým rodičům. Základní a střední vzdělání absolvoval v Praze, maturoval v roce 1948 na Jiráskově gymnáziu. Poté opět odešel do Spojených států, kde studoval v Lisle na St Procopius College. V roce 1950 odešel do Říma, kde studoval na Papežské lateránské univerzitě. V roce 1955 dosáhl licenciátu teologie a 25. září 1955 byl vysvěcen na kněze pro diecézi Green Bay ve Wisconsinu ve Spojených státech.

Po několika letech v duchovní správě se vrátil do Říma a v roce 1962 se stal doktorem teologie. Jeho disertace pojednávající o ustavení svátku Navštívení Panny Marie byla vydána v roce 1967 tiskem.

Jeho celoživotním zájmem se stala postava třetího pražského arcibiskupa Jana z Jenštejna a česká předhusitská doba. Kromě své disertační práce, která však dosud vyšla jen v latině, se mu však nepodařilo vydáním monografie zúročit své velmi hluboké znalosti o osobě Jana z Jenštejna. Od jeho ústředního zájmu ho odváděly různé záležitosti, vyžadující od něj nasazení jako historika, znalce vatikánských poměrů nebo českého kněze v exilu. Pamatují si, že jednou žertem říkal: „Tak dlouho jsem dělal Jana z Jenštejna, až mi z toho vyšel sv. Jan Nepomucký.“ O tomto snad nejznámějším českém svätci vydal obsáhlé historické dílo.

Účastnil se Druhého vatikánského koncilu jako pomocník jednoho z významných koncilních otců – kardinála Josefa Berana, jemuž byl spolu s Mons. Jaroslavem Škarvadou k dispozici jako sekretář. Byl členem vatikánské filatelistické komise, mnoho vatikánských poštovních známek od 60. do 90. let bylo zhotoveno podle jeho návrhů. Ještě v exilu napsal knihu o sv. Anežce České a začal pracovat na životopisu kardinála Josefa Berana.

Po pádu komunismu se vrátil do Prahy, kde začal vyučovat na Katolické teologické fakultě. Docentem byl jmenován v roce 1991, profesorem o rok později. Jeho hluboký a strhující výklad dějin, odkrývání nových souvislostí a především láska k církvi, která z jeho pedagogického a kněžského působení vyzařovala, byly strhující. Měli jsme dojem, že u toho, o čem vykládal, skutečně byl. Díky němu jsem si ještě více zamiloval církve s onou shovívavostí ke vši člověčině v ní, kterou Mons. Polc tak rád glosoval se sžíravou ironií. V létě nás bral na cesty po Itálii a v podstatě všechno platil. Byl nesmírně velkorysý.

Závěr života mu zhořkl. V letech 1997–2002 byl děkanem KTF UK. Tato turbulentní doba ho stavěla do nejnepohodlnějšího dilematu. Stále se však věnoval svému milovanému Jenštejnovi: přepisoval listiny a připravoval podklady pro monografii. Nebylo nám ale dopřáno, aby spatřila světlo světa. Zemřel pro nás nečekaně 15. ledna 2004. Je pohřben na břevnovském hřbitově.

Nadační fond Arnošta z Pardubic

DOPIS ČTENÁŘŮM

Vážení a milí čtenáři,

před téměř třemi lety jsme vám přinesli první číslo DOXY. Vojtěch Novotný tehdy sestavil redakční radu z několika pedagogů a studentů Katolické teologické fakulty a představil svůj sen: přál si *prostřednictvím zpravodaje informovat studenty, absolventy a další přátele fakulty o jejich „radostech a nadějích, smutcích a úzkostech“ a tak je společně sdílet*. Možná jste při svých studiích zažívali nebo stále zažíváte radost ze společenství studentů a pedagogů, vzájemnou pomoc, naslouchání a vyburcování k činnosti. DOXA se měla stát nástrojem, jak toto společenství uchovat a rozvíjet i po ukončení studia a pozvat do něj také všechny ty, kteří mají o fakultu zájem.

Správní rada tuto vizi přijala za svou a projekt zpravodaje s radostí podpořila. Fakulta má totiž omezený rozpočet a náklady na vydávání DOXY nemůže pokrýt. Finance, které měl fond k dispozici a které postupně přibývaly díky dárcům z vašich řad, jsou však s tímto číslem takřka vyčerpány. Obracíme se tedy na vás s naléhavou prosbou o příspěvek. Na další dvě čísla pro příští rok potřebujeme asi 70.000 Kč. Tato částka pokrývá náklady na sazbu, grafickou úpravu, korektury, reprodukční práva, tisk a distribuci. Tiskne se 2 × 2000 kusů, jeden vyjde asi na 18 Kč včetně poštovního (další exempláře jsou distribuovány elektronicky). Členové redakční rady pracují jako dobrovolníci.

Nadační fond by však rád naplňoval i další cíle spojené s rozvojem vztahů k absolventům naší fakulty a k veřejnosti. DOXA tedy není naším jediným projektem a finanční pomoc není jedinou formou podpory, o kterou bychom vás rádi požádali. Přáli bychom si na konci tohoto akademického roku, při příležitosti děkovné mše svatě *Te Deum* (květen 2018), pozvat na tradiční zahradní slavnost vedle studentů a pedagogů také absolventy. Chceme tím umožnit rozpravu o tom, co by fakulta mohla a měla svým absolventům nabídnout, a čím by mohli být nápomocni oni jí. Sníme o tom, že z tohoto vzájemného vztahu postupně vzejdou projekty s přesahem do celé společnosti i církve.

Děkujeme vám za vaši přízeň a podporu.

S pozdravem

ThLic. Marie Benáková
předsedkyně správní rady

UVĚDOMIL JSEM SI, CO MI FAKULTA DALA

Jedním z našich pravidelných dárců je Petr Megela, student Teologických nauk na KTF UK. Zeptali jsme se: Jak momentálně vypadá Vaše studium a v čem je pro Vás přínosem?

V současnosti se věnuji psaní diplomové práce a navštěvuji jazykové kurzy novozákonní řečtiny u doc. Bartoně. Během celého studia jsem se na sobotní výuku vždycky těšil. Studium teologie považuji za velmi obohacující a snažím se sdílet jeho přínosy i s ostatními: při vedení ekumenických biblických hodin na Zbraslavi, během přípravy katechumenů a biřmovanců či liturgie ve farnosti apod.

Proč považujete podporu Nadačního fondu Arnošta z Pardubic za důležitou?

Nadační fond jsem začal pravidelně podporovat teprve před rokem, kdy jsem si uvědomil, co mi naše fakulta dala a že ji mám opravdu rád. Když jsem po státnicích přestal na fakultu pravidelně docházet, začala mi chybět. Teď na ni více myslím, modlím se za ni i za její akademickou obec, a jako praktický výraz vztahu měsíčně – trvalým příkazem k úhradě – přispívám do fondu. Věřím, že počet dárců se bude rozrůstat a umožní nadačnímu fondu podporovat život a rozvoj naší fakulty.

SEZNAM DÁRCŮ

Bušková Magda, Čtvrtečka Pavel,
Megela Petr, Nekolová Alena
Šuda Vladimír.

Děkujeme!

Od května do října 2017 obdržel
fond dary v celkové výši 5.800 Kč.

Číslo účtu: 604 181 00 07 / 6000
PPF Banka, Praha 6

Pro další informace, uzavření
darovací smlouvy a potvrzení
o poskytnutí daru (kvůli uplatně-
ní nároku na odečet ze základu
daně z příjmu) jsme vám k dis-
pozici na uvedených telefonech
a emailové adrese. Abychom vám
mohli vystavit potvrzení o poskyt-
nutí daru pro uplatnění nároku na
odečet ze základu daně z příjmu,
sdělte nám prosím svoji adresu.

Nadační fond Arnošta z Pardubic,
zapsán v nadačním rejstříku
u Městského soudu v Praze,
oddíl N, vložka č. 648
IČO: 279 23 070
Thákurova 3, 160 00 Praha 6
Telefon: 220 181 561
E-mail: info@fondap.cz,
Web: www.fondap.cz

Pokud máte chytrý telefon a účet
u banky podporující QR platby,
pomocí tohoto kódu se Vám
v aplikaci banky předvyplní platba
na náš účet
ve výši 100Kč,
kterou pouze
potvrdíte.
Děkujeme.

Působení děkana Prokopa Brože objektivem Heleny Kodalíkové

KOMENTÁŘ K VYOBRAZENÍ NA PŘEDNÍ STRANĚ OBÁLKY

Jan Bauch (1898–1995): Kristus na hoře Olivetské, 1937
plátno, olej; 101,3 × 98 cm

Kristus na hoře Olivetské Jana Baucha je tradičním ikonografickým námětem. Ježíš odchází se třemi svými učedníky, aby se společně modlili v zahradě zvané Getsemane. Tento výjev, který následuje po Poslední večeři, je dramatem, které se odehrává především v Ježíši samotném. Bauch to vyjádřil spíš barvou a gestickým způsobem malby než kompozicí, která vychází z obvyklých schémat. Apoštolové, kteří měli spolu s Kristem bdít na modlitbách, usínají a on zůstává v tuto těžkou chvíli sám. Bauch rozdělil svůj obraz diagonálně na dvě sféry. Do hluboké modré tmy umístil trojici spících učedníků, zatímco Ježíše postavil s pokorně sklopenou hlavou a zkříženýma rukama do žhnoucí červeně. Kristus nejspíš právě přijímá své poslání, Otcovu vůli.

Milan Pech

ThLic. Prokop Brož, Th.D., děkan Katolické teologické fakulty v letech 2010–2018
(foto: H. Kodaličková)